

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการกล่าวโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย
วิธีดำเนินการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก การจัดหลักสูตร และการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในระดับจังหวัดและวิทยาลัยครูภาคตะวันตก
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงปีที่ 2 กับระดับปริญญาตรีปีที่ 4 ที่มีต่อวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก การจัดหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในวิทยาลัยครูภาคตะวันตก

สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครูภาคตะวันตกระหว่างนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงปีที่ 2 กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 4 ที่มีต่อวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก การจัดหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตกไม่มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันตก โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากทุกวิทยาลัย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ปีที่ 2 สุ่มมาร้อยละ 15 ได้จำนวน 335 คน และระดับปริญญาตรี ปีที่ 4 สุ่มมาร้อยละ 40 ได้จำนวน 320 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 655 คน
2. การรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด โดยผู้วิจัยได้นำไปส่งและรับคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้นจำนวน 639 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.55

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะวัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงใต้ การจัดหลักสูตรและการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงใต้ในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงใต้ จากการศึกษาค้นคว้า เอกสารพบว่า บริเวณนี้เป็นที่อยู่ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาก่อน ซึ่งได้มีปรากฏหลักฐานให้เห็นหลายอย่าง และมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาจนถึงปัจจุบัน มีชนบทรอบล้อมประเพณีส่วนใหญ่เหมือนกับภาคกลางทั่วไป แต่มีแตกต่างกันไปบ้างในหมู่ชนกลุ่มน้อย ด้านความเชื่อที่นับถือยังมีความเชื่อเกี่ยวกับพระเครื่องและผีสงฆ์สางเทวดาอยู่บ้าง ด้านเพลงพื้นเมือง นิทานพื้นบ้าน ปรัชญา คำทาย วรรณกรรมพื้นบ้าน จะสอดคล้องกับความเชื่อ คติสอนใจ และแนวทางการดำเนินชีวิตไปทั่ว จิตรกรรมฝาผนังที่ส่วยงามมีอยู่หลายแห่ง การช่างฝีมือหลายอย่างนำไปประกอบอาชีพได้ ด้านการละเล่นพื้นบ้านค่อนข้างใหญ่เหมือนกับภาคกลาง ส่วนการจัดหลักสูตรเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เป็นวิชาบังคับมีให้เรียนน้อย ส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมทั่วไป คือ สังคีตนิยม สุนทรียะของคนตรีไทย และความเข้าใจศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นวิชาเลือก ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงใต้ วิทยาลัยครูได้ทำต่อเนื่องกันตลอดมา และได้รับการสนับสนุนค่านงบประมาณจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ วิทยาลัยครูทำหน้าที่เป็นศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมจึงทำได้กว้างขวางขึ้น

2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1 นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาชั้นสูง ปีที่ 2 เป็นหญิงมากกว่าชาย ส่วนมากมีอายุระหว่าง 21 - 23 ปี จบการศึกษาประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ นับถือศาสนาพุทธ มีบิดามารดาประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้

2.2 นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 เป็นหญิงมากกว่าชาย ส่วนมากมีอายุระหว่าง 21 - 23 ปี จบการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาชั้นสูง นับถือศาสนาพุทธ มีบิดามารดาประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และการศึกษาจากเอกสารยังพบอีกว่า

3.1 สาขามนุษยศาสตร์

3.1.1 คำนประวัตินิติศาสตร์ จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ใ้แก่ สะพานข้ามแม่น้ำแคว มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้จากการศึกษาจากเอกสารยังพบอีกว่า คินแคนในภูมิภาคนี้เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ และมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ต่อเนื่องกันมาตลอด ตั้งแต่ยุคหินกลางถึงสงครามโลกครั้งที่ 2

3.1.2 คำนธรรมเนียมประเพณี จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ใ้แก่ ธรรมเนียมประเพณี เป็นเครื่องควบคุมสมาชิกในสังคม ในวันสงกรานต์ชาวพุทธควรไปทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำรับพรจากผู้ที่เราเคารพนับถือ การล่องกระทงเป็นประเพณีงานบุญที่ควรส่งเสริม การอุปสมบทตามประเพณีเป็นการอบรมผู้อุปสมบทให้เป็นคนดี การอุปสมบทต้องทำอย่างประหยัด การเลือกคู่ครองควรปรึกษาบิดามารดา และผู้ที่เคารพนับถือ ส่วนข้อที่นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ปีที่ 2 เห็นด้วย แต่นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 ไม่เห็นด้วย ใ้แก่ การทำขวัญนาคเป็นการอบรมนาคให้ระลึกถึงพระคุณบิดามารดา และข้อที่นักศึกษาทั้งสองระดับไม่เห็นด้วยใ้แก่ งานอุปสมบทจัดขึ้นเพื่อพบปะสังสรรค์ระหว่างญาติมิตร การจัดงานเลี้ยงฉลองการแต่งงานเป็นเกียรติของคู่บ่าวสาว และครอบครัวไทยในปัจจุบัน ฝ่ายชายต้องเป็นผู้นำ นอกจากนี้จากการศึกษาจากเอกสารยังพบอีกว่า วัฒนธรรมประเพณีในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือคล้ายคลึงกับภาคกลาง จะมีแตกต่างกันอยู่บ้างในวัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อย

3.1.3 คำนศาสนา จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ใ้แก่ การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา จะอยู่ในสังคมใ้ได้อย่างมีความสุข การสวดมนต์ไหว้พระของชาวพุทธเป็นการเคารพพระรัตนตรัย คนทำดียอมใ้ดี คนทำชั่วยอมใ้ชั่ว และการทำบุญไม่จำเป็นต้องทำกับพระสงฆ์เสมอไป

3.1.4 คำนมารยาทในสังคม จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง ใ้แก่ การเคารพนับถือผู้มีความประพฤติดีมากกว่าผู้ไม่มีเงินและอำนาจ ส่วนข้อที่นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ปีที่ 2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 เห็นด้วยใ้แก่ ในสังคมไทยการยกมือไหว้เป็น

การแสดงความสามารถ การเคารพผู้อาวุโสเป็นสิ่งที่ดี และข้อที่นักศึกษาทั้งสองระดับเห็นด้วยได้แก่ คนมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมายจะพบแต่ความสุข การแต่งกายตามระเบียบเป็นการสร้างวินัยในตนเอง

3.1.5 ค่านิยมเชื่อ จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย ได้แก่ การทำงานมงคลในเวลาที่มีฤกษ์ดีจะนำความสุข ความเจริญมาให้ นอกจากนี้จากการศึกษาจากเอกสารยังพบว่า ประชาชนในภูมิภาคตะวันตกยังมีความเชื่อเกี่ยวกับพระเครื่องและผีเทวดา

3.2 สาขาศิลปะ

3.2.1 ค่านิยาม จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ที่เห็นด้วย ได้แก่ สำเนียงภาษาถิ่นเป็นเครื่องสร้างความสามัคคีให้แก่นคนในท้องถิ่น

3.2.2 ค่านิทานพื้นบ้าน จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ได้แก่ นิทานเรื่องพญาหงพญาพาน มีคุณค่าทางศีลธรรมและประวัติศาสตร์ เรื่องสมเด็จพระเจ้าตากมอ มีคุณค่าทางคติสอนใจ เรื่องชาวเมืองเพชรกับชาวสุพรรณ เป็นการเสริมสร้างปัญญา นอกจากนี้จากการศึกษาจากเอกสารยังพบอีกว่า ในภาคตะวันตกยังมีนิทานพื้นบ้านที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน และคติสอนใจอีกมาก

3.2.3 ค่านเพลงพื้นบ้าน จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ได้แก่ การเล่นเพลงเกี่ยวข้าว ทำให้คลายความเหน็ดเหนื่อยหลังเก็บเกี่ยว เพลงฉ่อยนอกจากสนุกสนานแล้วยังเป็นการฝึกให้เป็นคนมีไหวพริบ เพลงอีแซวฟังสนุกสนานและมีคติสอนใจ เพลงพวงมาลัยเหมาะแก่การนำไปร้องในเทศกาลต่าง ๆ เพลงกล่อมเด็กมีส่วนช่วยอบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี และข้อที่นักศึกษาทั้งสองระดับไม่เห็นด้วย ได้แก่ ควรปรับปรุงเพลงเหยยให้เข้ากับเพลงสมัยใหม่ นอกจากนี้จากการศึกษาจากเอกสารยังพบอีกว่า เพลงพื้นบ้านในภาคตะวันตกได้บอกให้ทราบถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และความเป็นอยู่ของชาวบ้านในอดีต

3.2.4 ค่านปริศนาคำทาย จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ได้แก่ ปริศนาคำทายเป็นการฝึกให้เป็นคนช่างคิด ช่างสังเกตและจดจำ นอกจากนี้จากการศึกษาจากเอกสารยังพบอีกว่า ปริศนาคำทายได้สะท้อนชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยในอดีต ให้ความรู้ความเพลิดเพลิน และสร้างความขบขัน

และความเป็นอยู่ของคนไทยในชนบท ชาวหลาเมนครปฐมเป็นอาหารที่มีคุณภาพดีแต่ควรรัดกักรับประทานให้สิ้นลง ส่วนข้อที่อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยได้แก่ ควรใช้ชุดพระราชทานเป็นเครื่องแบบของนักศึกษาชาย

3.5 สาขากีฬาและนันทนาการ

จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ได้แก่ การเล่นร่าวงเป็นการแสดงออกอย่างสนุกสนาน การเล่นมอญซ่อนผ้าเป็นการฝึกคนไม่ให้ประมาท การเล่นลูกข่างทำให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การเล่นกระบี่กระบองควรส่งเสริมให้แพร่หลาย และการเล่นตระกร้อทำให้สุขภาพอนามัยดี ส่วนข้อที่นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ปีที่ 2 เห็นด้วย แต่นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 เห็นด้วยอย่างยิ่งได้แก่ การอ่านหนังสือพิมพ์เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้จากการศึกษาจากเอกสารยังพบอีกว่า ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ยังมีการละเล่นพื้นบ้านอีกจำนวนมากที่ให้ทั้งความรู้ความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ

3.6 การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงใต้

จากแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ได้แก่ วิทยาลัยครูควรจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยครูควรจัดในรูปของกิจกรรม ศึกษาคนควาและวิจัยมากกว่าจัดในรูปของพิพิธภัณฑ์ ให้นักศึกษาได้จัดตั้งชมรมวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรจัดนิทรรศการวัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงใต้ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ส่วนในระดับจังหวัดควรให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย และจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงใต้

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับ ผู้วิจัยพบว่า ในสาขามนุษยศาสตร์ ความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสาขาศิลปะ สาขาการช่างฝีมือ สาขาคหกรรมศิลป์ สาขากีฬาและนันทนาการ และการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงใต้ ความคิดเห็นของนักศึกษาทั้งสองระดับ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้จากแบบสอบถามแบบปลายเปิด พอสรุปเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้

5.1 ความสำคัญของวัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงใต้ คือ สร้างความสามัคคี ทราบ

ความเป็นมาของสังคม เป็นเอกลักษณ์ของสังคม ช่วยพัฒนาจิตใจ เป็นมรดกทางสังคม สร้างความเจริญให้แก่สังคม ควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ตามลำดับ

5.2 สาเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมไทยภาคตะวันตกบางอย่างกำลังจะสูญหายไป คือ ประชาชนไม่ให้ความสำคัญ วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา ชักการส่งเสริม สังคมเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมนั้นล้าสมัย ชาคผู้สืบทอด ผู้นำไม่ให้ความสนใจ ประชาชนขาดความรู้ ขาดความร่วมมือจากประชาชน วัฒนธรรมนั้นไม่เกี่ยวกับปากท้อง ตามลำดับ

5.3 การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตกคือ จักกิจกรรมทางวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่อง ให้การศึกษาทางวัฒนธรรมแก่ประชาชน ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น ปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กตั้งแต่ยังเล็ก ผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี บรรลุวัฒนธรรมเข้าไว้ในหลักสูตร ตามลำดับ

5.4 บทบาทของศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยครู คือ เป็นผู้นำในการจัด กิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งให้ความรู้ทางวัฒนธรรม นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรม ทางวัฒนธรรม ช่วยพัฒนาจิตใจของคนทั่วไป ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้า และวิจัยทางวัฒนธรรม จักพิพิธภัณฑ์ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาจากเอกสารพบว่า ทินแดนในภูมิภาคนี้เป็นแหล่งกำเนิดศิลป- วัฒนธรรมเกือบทุกแขนง ซึ่งชาวไทยทุกคนควรภาคภูมิใจ และช่วยกันทำนุบำรุงให้คงอยู่ ต่อไป จากการศึกษจากแบบสอบถามพบว่า ศิลปวัฒนธรรมบางอย่างควรรักษาเอาไว้ เช่น คุณธรรมของศาสนา เป็นต้น แต่ศิลปวัฒนธรรมบางอย่างควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เช่น การจัดงานพิธีกรรมอย่างฟุ่มเฟือย ชายเป็นผู้นำ หญิงเป็นผู้ตาม เป็นต้น

การอภิปรายผลแต่ละสาขามีดังนี้

1. สาขามนุษยศาสตร์

1.1 คำนประวัติศาสตร์

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ สะพานข้ามแม่น้ำแควมีคุณค่า

ทางประวัติศาสตร์ แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของสะพานข้ามแม่น้ำแคว เพราะสะพานข้ามแม่น้ำแควเป็นสะพานที่ญี่ปุ่นได้สร้างขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อให้รถไฟแล่นผ่านไปยังพม่า ในที่สุดญี่ปุ่นได้แพ้สงคราม ต่อมาสะพานนี้ได้ตกมาเป็นของไทย ในการสร้างสะพานนี้เชลยศึกซึ่งเป็นฝ่ายสัมพันธมิตรได้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก¹ ดังนั้นสะพานข้ามแม่น้ำแควจึงเป็นอนุสรณ์แห่งสงครามโลกครั้งที่ 2 แห่งหนึ่ง² นอกจากนี้จากการศึกษายังพบอีกว่า คิมแคนในภูมิภาคนี้เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ต่อเนื่องกันมาตลอด ทั้งยุคหินกลาง ถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีโบราณวัตถุและสถานปรากฏให้เห็นหลายแห่ง เช่น โครงกระดูกของมนุษย์สมัยหินที่พิพิธภัณฑสถานบ้านเก่า³ เมืองโบราณที่คูบัว⁴ พงศึก⁵ ปราสาทเมืองสิงห์⁶ อนุสรณ์ดอนเจดีย์⁷ เป็นต้น

¹ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจังหวัดกาญจนบุรี - สุพรรณบุรี, หน้า 33.

² ไร่ไพพรรณ แก้วสุริยะ, "จากบทบรรณาธิการ," อนุสาร อ.ส.ท. 22 (พฤศจิกายน 2524) : 7.

³ จังหวัดกาญจนบุรี, รวมเรื่องเมืองกาญจน์, หน้า 3.

⁴ ศรี อมาตยกุล, เมืองราชบุรี, หน้า 58.

⁵ จังหวัดกาญจนบุรี, รวมเรื่องเมืองกาญจน์, หน้า 130.

⁶ สุรศักดิ์ ศรีสำอางค์ และ สมชาย ๗ นครพนม, ปราสาทเมืองสิงห์, หน้า 41.

⁷ ศรี อมาตยกุล, จังหวัดสุพรรณและเจดีย์ยุทธหัตถี, หน้า 29 - 67.

1.2 ค่านิยมธรรมเนียมประเพณี

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเครื่องควบคุมสมาชิกในสังคม แสดงว่านักศึกษาได้ให้ความสำคัญแก่ขนบธรรมเนียมประเพณี อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาส่วนมากอยู่ในชนบท มีอาชีพทางเกษตรกรรม ซึ่งวัฒนธรรมภายนอกยังไม่เข้าไปได้น้อย ประชาชนจึงยังคงยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชนิกร เศรษฐโร และคณะ¹ ที่กล่าวว่า การคบเพื่อนต่างเพศของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในขอบเขตขนบธรรมเนียมประเพณีอันดี ความสัมพันธ์ทางเพศอย่างลึกซึ้ง ซึ่งก่อนแต่งงานไม่มีความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยคือ ในวันสงกรานต์ ชาวพุทธควรไปทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำรับพรจากผู้ใดเคารพนับถือ แสดงว่านักศึกษายังยึดมั่นในประเพณีเดิมของไทย เพราะแต่เดิมมาคนไทยถือว่าวันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ ในปีใหม่ต้องการให้มีชีวิตที่ดีกว่าปีเก่า เมื่อต้องการมีชีวิตที่ดี ประเพณีคนไทย คือ การทำบุญตักบาตร ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุพัศตรา สุภาพ ที่กล่าวว่า ในวันสงกรานต์ประชาชนจะไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ บังสกุณ แด่ส่วนกุศลให้บรรพบุรุษสรรพสัตว์ทั้งหลาย สรงน้ำพระ กอพระเจดีย์ทราย รดน้ำรับศีลรับพรจากผู้ใหญ่ หนุ่มสาวจะเล่นสาคน้ำกันอย่างสนุกสนาน² นอกจากนี้ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ยังได้กล่าวถึงวันสงกรานต์ไว้อีกว่า วันสงกรานต์มีการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ คนทุกเพศทุกวัยมาชุมนุมกันด้วยความสมัครใจ ประเพณีสงกรานต์ เป็นวัฒนธรรมแขนงสำคัญที่สะท้อนให้เห็นความเป็นชาวบ้านของไทย และลักษณะสังคมที่มีวัดเป็นศูนย์กลาง³ ประเพณีสงกรานต์

¹ รัชนิกร เศรษฐโร และคณะ, "สภาพและปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," หน้า ช.

² สุพัศตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 164.

³ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, "หยคน้ำสงกรานต์," มติชน 4 (เมษายน - พฤษภาคม 2524) : 26.

แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นอยู่แบบไทย ๆ ซึ่งมีความเป็นกันเอง ดังนั้นควรส่งเสริมให้ประเพณีคงอยู่ต่อไป ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการลอยกระทง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ การลอยกระทงเป็นประเพณีงานบุญอย่างหนึ่งที่ควรส่งเสริม แสดงว่านักศึกษายังเห็นคุณค่าของประเพณีการลอยกระทง เพราะการลอยกระทงเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง การทำบุญเป็นค่านิยมของชาวพุทธ และนักศึกษาวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือศาสนาพุทธ สุภัตรา สุภาพ ไก่กล่าวถึงการลอยกระทงว่า การลอยกระทงเป็นการยกโคมเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุ พระจุฬามณีในชั้นดาวดึงส์ การลอยโคมเพื่อบูชาพระพุทธบาท ซึ่งประติษฐาน ณ หาดทรายแม่น้ำนันทา¹ ประเพณีการลอยกระทงควรช่วยกันส่งเสริมให้มีอยู่ต่อไป แต่ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการอุปสมบท ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ การอุปสมบทตามประเพณีเป็นการอบรมผู้อุปสมบทให้เป็นคนดี การอุปสมบทต้องทำอย่างประหยัด ส่วนข้อที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาชั้นสูงปีที่ 2 มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย แต่นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยคือ การทำขวัญนาคเป็นการอบรมนาคให้ระลึกถึงพระคุณบิดามารดา และข้อที่นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยคือ งานอุปสมบทจัดขึ้นเพื่อพบปะสังสรรค์ระหว่างญาติมิตร แสดงว่านักศึกษายังเห็นว่า การอุปสมบทเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ชายที่เป็นชาวพุทธ เพราะการอุปสมบทเป็นการฝึกอบรมจิตใจตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คือ ละความชั่วทำแต่ความดีทำให้ใจผ่องใส ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพระยาอนุมาราชชนที่กล่าวว่า การบวชเรียนศาสนาทำให้รู้จักข่มใจ ปฏิบัติตนให้กายและใจผ่องใส โดยเฉพาะการเรียนรู้อะริยสัจสี่เพื่อให้ออกอาการอวิชชา² พิธีการอุปสมบทควรทำอย่างง่ายและประหยัด เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ความคิด

¹ สุภัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 166.

² สภาสตรีแห่งชาติ, "ค่านิยมของสตรี," (รายงานวิจัยโครงการศึกษา เรื่อง สตรีไทย, 2523), หน้า 130.

เห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับประเพณีการแต่งงาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ การเลือกคู่ครองก่อนการตัดสินใจควรปรึกษามารดาและผู้ที่เกี่ยวข้อง และอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย คือ การจัดเลี้ยงฉลองการแต่งงาน ถือว่าเป็นเกียรติของคู่บ่าวสาว ผู้ชายเป็นช่างเท้าหน้าผู้หญิงเป็นช่างเท้าหลังยังใช้ได้กับสังคมไทยในปัจจุบัน แสดงว่านักศึกษาให้ความสำคัญในการเลือกคู่ครอง เพราะเมื่อเลือกคู่ครองได้แล้วต้องแต่งงานและอยู่ด้วยกันตลอดไป ซึ่งตรงกับคำพังเพยโบราณที่กล่าวเตือนฝ่ายหญิงก่อนแต่งงานว่า ปลูกเรือนผิดคคิคนเรือนหลาย มีสามมีผิดคคิคนตัวตาย ฉะนั้นก่อนตัดสินใจเลือกคู่ครองจึงต้องพิจารณากันหลายฝ่าย ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของสภาสตรีแห่งชาติที่กล่าวว่า การเลือกคู่ครองของสตรีเห็นด้วยที่ให้บิดามารดาและคนใกล้ชิดช่วยตัดสินใจ และมีเพียงส่วนน้อย คือ ร้อยละ 28.73 ที่เลือกด้วยตัวเอง การแต่งงานต้องทำอย่างประหยัด เพื่อให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน การจัดงานฉลองการแต่งงานจึงควรเปลี่ยนแปลงไปให้เหมาะสม ส่วนผู้ชายเป็นช่างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช่างเท้าหลัง นักศึกษาไม่เห็นด้วย อาจเป็นเพราะนักศึกษาส่วนมากเป็นผู้หญิง ได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีความรู้เท่าเทียมกับผู้ชายจึงควรเป็นผู้นำให้เท่าเทียมผู้ชาย

1.3 ค่านิยม

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ การสวดมนต์ไหว้พระของชาวพุทธเป็นการเคารพพระรัตนตรัย คนทำดียอมไถ่ดี คนทำชั่วยอมไถ่ชั่ว ผู้ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนาจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และที่อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย คือ การทำบุญของชาวพุทธต้องทำกับพระสงฆ์จึงจะได้บุญมาก แสดงว่านักศึกษามีความเข้าใจตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาดี คือ เข้าใจว่าการนับถือพระพุทธศาสนามี 2 อย่าง ได้แก่ อามิสบูชา และปฏิบัติบูชา พระพุทธเจ้าสรรเสริญปฏิบัติบูชามากกว่าอามิสบูชา เพราะการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาจะทำให้พระพุทธศาสนาคงอยู่ต่อไปได้ การทำบุญกับพระสงฆ์ถือว่าเป็นอามิสบูชา การที่นักศึกษามีความเข้าใจตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้ดี อาจได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวและวัด เพราะในภูมิภาคนี้มีวัดทางพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก และนักศึกษาส่วนมากเป็นชาวพุทธ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ รัชนีกร เศรษฐ์ และคณะ ที่กล่าวว่า การดำเนินชีวิตของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้

ไคยัคหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ความมีเมตตากรุณา ทำดีได้ชั่วชั่วได้ชั่ว ทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน มีความกตัญญูกตเวที และไม่กล่าวร้ายผู้อื่น ตามลำดับ¹ นอกจากนี้ สนิท สม่ัครการ ไค้กล่าวถึงพุทธศาสนาไว้ว่า ทำดีได้ชั่ว ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ความดีคือการทำทุกอย่างที่ไม่ก่อให้เกิดทุกข์ทั้งตนเองและผู้อื่น ส่วนความชั่วคือการทำทุกอย่างที่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ทั้งกายและใจ² ผู้ไค้ก็ตามที่ยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดีและทำใจให้ผ่องใส จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4 ค่านิยมในสังคม

ความคิดเห็นของนักศึกษา เกี่ยวกับการเคารพนับถือบุคคลในท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ควรเคารพนับถือผู้มีคุณธรรมมากกว่าผู้มีเงินและอำนาจ แสดงว่านักศึกษาไค้ยึดหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ บุคคลทำความดีย่อมได้รับผลดี บุคคลทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่ว ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ ไพบูรย์ เครือแก้ว ที่กล่าวว่า อำนาจนำมาซึ่งเงินทอง เงินซื้อไค้กระทั่งความรักและความซื่อสัตย์ คนไค้มีเงินและอำนาจแล้วมักไค้รับการยกย่องนับถือ คำนิยมเงินและอำนาจ ถ้าเปรียบเทียบระหว่างชนบทกับเมืองหลวงแล้ว ในเมืองหลวงมีมากกว่าในชนบท ในชนบทไค้คือความดี³ ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากในชนบทคนอยู่กันอย่างสบาย ไม่ต้องชิงดีชิงเด่นกัน มีงานอะไรก็ช่วยกันทำ มีอาชีพคล้าย ๆ กัน ฐานะการเงินมีพอ ๆ กัน

¹ รัชนิกร เศรษฐโร และคณะ, "สภาพและปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," หน้า ช.

² สนิท สม่ัครการ, "ความขัดแย้งปัญหาและอนาคตของสังคมไทย," สังคมและวัฒนธรรมไทย ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง (สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2521), หน้า 43 - 44.

³ ไพบูรย์ เครือแก้ว, ลักษณะสังคมไทย, หน้า 92 - 94.

จึงอยู่กันด้วยความดี นอกจากนี้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและไค้ปฏิบัติตาม
 หลักธรรมของศาสนาอย่างเคร่งครัด หลักธรรมทางศาสนาที่เกี่ยวกับบุญและบาป เป็นหลัก
 อธิบายเหตุผลและศรัทธาเกี่ยวกับความดี ความถูกต้อง เป็นหลักที่ทำให้สังคมอยู่รวมกลุ่มกันได้
 ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานค่านิยมของสังคมชนบท ศาสนายังเป็นเครื่องมือสร้างความสามัคคี และทำ
 ความดีร่วมกันของคนในท้องถิ่น ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ นิคม ทาแดง ที่ว่า ศาสนาเป็นเครื่องมือ
 สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชน เมื่อบุคคลมีความเชื่อและศรัทธาในสิ่งเดียวกัน
 ทำให้เกิดความรู้สึกว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน ทำให้เกิดสายสัมพันธ์ทางจิตใจ นำมา
 ซึ่งกิจกรรมที่เป็นผลดีต่อส่วนรวม¹ ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการแสดงความเคารพ ผล
 การวิจัยพบว่านักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ปีที่ 2 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง
 แต่้นักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ใกล้เคียง ในสังคมไทยการยกมือไหว้เป็นการ
 แสดงความเคารพ การเคารพผู้อาวุโสเป็นสิ่งที่ดี แสดงว่านักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับการ
 เคารพ คือ การยกมือไหว้ การยกมือไหว้เป็นการแสดงความเคารพอย่างหนึ่งในสังคมไทย
 ซึ่งการแสดงความเคารพแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ คือ การกราบ การไหว้ และการ
 ถวายค่านับ การไหว้เป็นการแสดงความเคารพในชีวิตประจำวันใช้ไ้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่²
 และการเคารพผู้อาวุโส เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งในสังคมไทย³ การเคารพผู้อาวุโสทำให้มี
 ความเข้าใจดีต่อกัน ทำให้สังคมมีความสุข ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ขฎาพร พัทธวีเรียม
 ที่พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีความเห็นด้วยกับการเคารพผู้อาวุโสมาก
 กว่าร้อยละ 40⁴ จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การยกมือไหว้และการเคารพผู้อาวุโส เป็นสิ่ง
 ที่ดีงาม สำหรับสังคมไทย ที่ควรช่วยกันส่งเสริมให้อยู่กับสังคมไทยตลอดไป ความคิดเห็น

¹ นิคม ทาแดง, การศึกษากับชีวิตและชุมชน เล่มที่ 3 (กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 24.

² กรมศาสนา, ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การ
 ศาสนา, 2521) หน้า 57.

³ ไพฑูรย์ เครือแก้ว, ลักษณะสังคมไทย, หน้า 94.

⁴ ขฎาพร พัทธวีเรียม, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยม
 ศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร," หน้า 73.

ของนักศึกษาเกี่ยวกับระเบียบวินัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ คนมีระเบียบวินัยเคารพกฎหมายจะพบแต่ความสุข การออกกำลังกายตามระเบียบเป็นการสร้างวินัยในตนเอง แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของการมีระเบียบวินัย เพราะระเบียบวินัยเป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม การสร้างคนให้มีระเบียบวินัยต้องสร้างตั้งแต่เด็กอยู่ในครอบครัว เมื่อออกจากครอบครัวก็เป็นหน้าที่ของโรงเรียน โดยการวางกฎเกณฑ์อย่างง่าย ๆ ก่อน ซึ่งกระทำต่อเนื่องกันไป จะเป็นการสร้างให้เด็กมีวินัยในตนเอง โตขึ้นก็จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม กรมศาสนาได้ให้ความสำคัญของวินัยไว้ว่า การอยู่ร่วมกันของคนหมู่มาก ซึ่งต่างกันโดยชาติตระกูลและนิสัยใจคอ ถ้าชาติวินัยเป็นเครื่องควบคุมแล้ว ต่างคนต่างทำไปตามอัธยาศัยที่ตนถนัด ความขัดกันก็จะเกิดขึ้น คนมากขึ้นเท่าไรก็จะขัดกันมากขึ้นเท่านั้น¹ จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าระเบียบวินัยมีความสำคัญยิ่งต่อสังคม ดังนั้นจึงควรช่วยกันส่งเสริมสมาชิกในสังคมให้มีระเบียบวินัยกันทั่วทุกคน

1.5 ค่านิยมเชื่อ

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย คือ การทำงานมงคลในเวลาที่มีฤกษ์ดีจะนำความสุขความเจริญมาให้ แสดงว่านักศึกษามีความเชื่อทางฤกษ์ยามน้อยลง อาจเพราะได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทมากในชีวิตประจำวันมากขึ้น ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ประกอบ ทั้งคำ ที่พบว่า ความเชื่อต่าง ๆ จะมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ผู้ได้รับการศึกษามากจะเชื่อถือน้อยและผู้ได้รับการศึกษาน้อยจะเชื่อถือน้อยมาก ทั้งนี้เพราะการไม่ได้รับการศึกษาย่อมทำให้เกิดความเชื่อถือนิด² การเชื่อถือนฤกษ์ยาม

¹ กรมการศาสนา, ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 5.

² ประกอบ ทั้งคำ, "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับความเชื่อ โศกลางของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2511" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511), หน้า 40.

จะอยู่ที่ความกลัวและความไม่รู้ เมื่อมีภัยจึงยึดถือสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ ฆะอบ โปษะกฤษณะ ที่กล่าวว่า ความเชื่อเกิดจากความกลัวและความไม่รู้ เมื่อมีภัยเกิดขึ้นก็ยึดถือสิ่งเหนือธรรมชาติ เมื่อมนุษย์เจริญขึ้น ความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลก็ค่อย ๆ หายไป¹ การที่นักศึกษามีความเชื่อถ้อยคำน้อยลง อาจเป็นเพราะนักศึกษาเหล่านั้นได้เข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ฟังกล่าวมาแล้ว ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาไม่ให้เชื่อถ้อยคำถ้อยคำช่วยอะไรมนุษย์ไม่ได้ ตามหลักพระพุทธศาสนาถือว่า ความพร้อมคือฤกษ์ดี จากการศึกษายังพบอีกว่าในภูมิภาคนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องพระเครื่องและผีเทวดาอีก

2. สาขาศิลปะ

2.1 คำานภาษา

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับภาษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ สำเนียงภาษาถิ่นเป็นเครื่องสร้างความสามัคคีให้แก่คนในท้องถิ่น แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของสำเนียงภาษาถิ่น เพราะภาษาถิ่นเป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีของคนในสังคมท้องถิ่น ในภูมิภาคนี้บางท้องถิ่นมีสำเนียงพูดที่แปร่งออกไป เช่น ที่เพชรบุรี คำเรียกพริกทอง พริกเขียวว่า น้ำเต้า ชีพรา เป็นต้น² แต่ในภูมิภาคนี้ก็ยังใช้ภาษาไทยกลางอยู่ สำเนียงอาจแปร่งไปบ้างดังกล่าวแล้ว ภาษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานทางวัฒนธรรม ที่ทำให้มนุษย์ได้ใช้ในการสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน

2.2 คำานิทานพื้นบ้าน

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยคือ นิทานเรื่องพญางงพญาพาน มีคุณค่าทางศีลธรรมและประวัติศาสตร์ เรื่องสมเด็จพระเจ้าตากโม มีคุณค่าทางคติสอนใจ เรื่องชาว

¹ ฆะอบ โปษะกฤษณะ, "ความเชื่อของชาวบ้านเป็นการมงายจริงหรือ", หน้า 53.

² สมบูรณ์ แก่นตะเคียน, สมุดเพชรบุรี 2525, หน้า 319.

เมืองเพชรกับชาวสุพรรณ เป็นการเสริมสร้างปัญญา แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน เพราะนิทานพื้นบ้านแต่ละเรื่องได้แฝงไว้ด้วยปรัชญาชีวิตและคตินิยมที่จะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต หรือสร้างคุณค่าของความเป็นมนุษย์ได้ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ จารุณี กองพลพรหม ที่พบว่า นิทานพื้นบ้านแฝงไปด้วยคตินิยมและปรัชญาที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้าน อันเป็นประโยชน์ต่อทุกคนที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนเด็ก¹ นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องประเทืองอารมณ์ให้เกิดจินตนาการ เพื่อผ่อนคลายอารมณ์ นิทานบางเรื่องให้ข้อคิด คตินิยม ในการดำเนินชีวิต มีอิทธิพลที่จะยึดเหนี่ยวหรือเปลี่ยนแปลงจิตใจของคนจากความเป็นชาวไร่² ความรู้ที่สำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันมักจะเป็นไปในรูปของนิทานพื้นบ้าน ความรู้เหล่านี้เป็นประสบการณ์ของคนไทยในอดีต³ สิ่งเหล่านี้จะได้นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน โดยให้การศึกษาเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านอย่างจริงจัง ซึ่งสถาบันการศึกษาต้องเป็นผู้รับหน้าที่นี้ นอกจากนี้จากการศึกษายังพบอีกว่า ในภูมิภาคนี้ยังมีนิทานพื้นบ้านที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน และคติสอนใจอีกมาก ควรที่จะได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมต่อไป

2.3 ค่านิยมพื้นบ้าน

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ การเล่นเพลงเกี่ยวกับข้าวทำให้คลายความเหน็ดเหนื่อยหลังเก็บเกี่ยว เพลงฉ่อยนอกจากสนุกสนานแล้วยังเป็นการฝึกให้เป็นคนมีไหวพริบ เพลงอีแซวฟังสนุกสนานและมีคติสอนใจ เพลงพวงมาลัยเหมาะแก่การนำไป

¹ จารุณี กองพลพรหม, "คุณค่าคตินิยมชาวบ้านเมืองเก่า", หน้า ค.

² วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "วรรณกรรมท้องถิ่นของอำเภอคอนเเจกียสุพรรณบุรี",

หน้า 65.

³ วีระ บำรุงรักษ์, "การศึกษากับการพัฒนาวัฒนธรรมสมัยรัตนโกสินทร์-200 ปี" วัฒนธรรมไทย 21(พฤษภาคม 2525) : 42.

ร้องในงานเทศกาลต่าง ๆ เพลงกล่อมเด็กมีส่วนช่วยอบรมสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี และ
 ข้อที่นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยคือ ควรปรับปรุงเพลงเหยย
 ให้เข้ากับเพลงสมัยใหม่ แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน เพราะเพลงชาว
 บ้านไต่บรรจุเรื่องราวขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ความเชื่อ ค่านิยม แนวความคิด
 ตลอดจนความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่สืบทอดกันมาแต่โบราณแทรกอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งตรงกับคำ
 กล่าวของ ประทีป เพชรพนานท์ ที่กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านเปรียบเสมือนแว่นฉายให้เห็น
 ความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษของชาวไทย ซึ่งในหนังสือพงศาวดารมักไม่ได้กล่าวรายละเอียด
 ไว้ สุมาลย์ เรืองเดช ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านมีส่วนสำคัญในชีวิต
 ประจำวันของคนในชนบทตั้งแต่เกิดจนโต ใจความในเนื้อเพลงเกี่ยวกับชีวิต ความเป็นอยู่
 ประเพณี ความเชื่อ เจตคติ เหตุการณ์ที่ประทับใจของคนในท้องถิ่น หลักการดำเนินชีวิตของ
 คนในท้องถิ่น เช่น ยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมของศาสนา ความกตัญญูกตเวทิตะ และเคารพผู้อาวุโส
 และเล่นเพื่อพักผ่อนหย่อนใจคลายความเหน็ดเหนื่อย เพิ่มความสามัคคีในหมู่คณะ² นอกจากนี้
 นี้เพลงกล่อมเด็กยังสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมแสดงถึงความห่วงใยในตัวของเด็ก เช่น

เนื้อเย็นเอ๋ย	แม่ไม่ให้เจ้าไปเล่นตามนอกรั้ว
เจ้าอยากคบเพื่อนรัก	เจ้าจะเสียตัว
ทุนหัวของแม่เอ๋ย	จงนอนเสีย ³

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบอีกว่า เพลงเหยยเป็นของเก่า ปัจจุบันกำลังจะสูญ
 หายไป คงเหลือผู้เล่นอยู่ที่กาญจนบุรีแห่งเดียว เพลงนี้มีการเล่นที่สนุกสนานมาก ขนาดที่

¹ ประทีป เพชรพนานท์, การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง,
 หน้า 132.

² สุมาลย์ เรืองเดช, เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน, หน้า 227 - 229.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

เล่นกันไ้ทั้งวันทั้งคืนหรือสองวันสองคืนทีเดียว¹ จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าเพลงพื้นบ้านมีคุณค่าที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง

2.4 คำนปริศนาคำทาย

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปริศนาคำทาย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ ปริศนาคำทายเป็นการฝึกให้เป็นคนช่างคิดช่างสังเกตและจดจำ แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของปริศนาคำทาย ซึ่งมีส่วนช่วยฝึกสมองให้รู้จักคิดจดจำและแก้ปัญหา เป็นวิธีการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างหนึ่ง ในแผนการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้บรรจุปริศนาคำทายไว้ในส่วนที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย เพื่อต้องการฝึกให้เด็กได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ ลุงบุญ ที่กล่าวว่า ปริศนาคำทายเป็นวิธีสอนเด็กที่ฉลาดมาก เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กเป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต ช่างจดจำ และมีปฏิภาณไหวพริบเฉียบแหลมมาแต่เด็ก² นอกจากนี้จากการศึกษายังพบอีกว่า ปริศนาคำทายมีบทบาทสำคัญยิ่งแก่ชีวิตมนุษย์ในอดีต เพราะได้จารึกวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของสังคมไว้โดยสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย เช่น

1. อะไรเอ๋ย กลางวันพาลูกยื่น กลางคืนพาลูกนอน(บันไดบ้านตามชนบท)³

บันไดตามชนบททำด้วยไม้เบา ๆ ไม่ติดกับตัวเรือน เป็นบันไดเลื่อนขึ้นลงได้ ตอนกลางคืนไม่ใช่บันไดแล้วก็ชักบันไดพาดบนชานเรือน ลูกบันไดก็นอนราว พอตกกลางวันจะใช้บันไดก็เข็นบันไดตั้งลงไปยังพื้นดิน ลูกบันไดก็ตั้งขึ้น

¹ ประทีร เทพรานนท์, การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง, หน้า 143.

² ลุงบุญ, "ชุมนุมคหิชาชาวบ้าน," ราชบัณฑิตสถาน 1 (กรกฎาคม - กันยายน 2519) : 43.

³ มะออบ โปษะกฤษณะ, เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด, หน้า 145.

2. อะไรเอ๋ย เวลาแก่เป็นเพื่อนนอน เวลาอ่อนเป็นเพื่อนกิน (ไม้ไผ่)¹

ในชนบทใช้ไม้ไผ่แกมาทำพื้นเรือน ที่เรียกว่าฟาก จึงเรียกว่า ไม้ เป็นเพื่อนนอน ส่วนตอนอ่อน ๆ เป็นหน่อไม้ ใช้รับประทานเรียกว่าเพื่อนกิน

3. อะไรเอ๋ย นกกะปูดตาแดงน้ำแห้งก็ตาย (ตะเกียง)²

ในชนบทยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ชาวบ้านต้องอาศัยตะเกียงน้ำมันกาชช่วยให้แสงสว่างเป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าปริศนาคำทายมีคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างมหาศาล ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเรื่องนี้อย่างจริงจังต่อไป

2.5 คำนวรรณกรรม

จากการศึกษาพบว่า วรรณกรรมพื้นบ้านในภาคตะวันตกนี้มีอยู่หลายเรื่อง แต่ในที่นี้จะขอนำมาศึกษาเพียง 2 เรื่อง คือ กุณาสอนน้องคำกลอนฉบับเมืองเพชรบุรีและนิราศกาญจนบุรี

2.5.1 กุณาสอนน้องคำกลอนฉบับเมืองเพชรบุรี

ได้กล่าวถึงที่สาวสอนน้องสาวที่ยังไม่มีสามีให้ประพฤติกินอยู่ในกรอบของกุลสตรี ครอบคลุมถึงความเป็นอยู่ กิจการมารยาท การแต่งตัว การคบเพื่อน การเที่ยวเตร่ และการครองเรือน การสอนของกุณาสอนน้องคือ ศรีสุพรรณ รวม 6 ครั้ง ได้ใช้กลวิธีนี้มนวลน่าเคารพและเชื่อฟัง คำสอนบางตอนสามารถนำเอาไปปฏิบัติได้ทุกสมัย การสอนจะใช้วิธีแนะนำ แล้วให้คิดเองปฏิบัติเอง ส่วนเนื้อหาที่สอนแยกตามแนววิชาการปัจจุบัน

¹ ณะอบ โปษะกฤษณะ, เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด, หน้า 145.

² วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "วรรณกรรมท้องถิ่นของอำเภอคอนเจดีย์สุพรรณบุรี," หน้า 28.

คือ ภาษาไทย จริยธรรม โภชนาการ อนามัย วัฒนธรรม และกฎหมาย¹
ตัวอย่างการสอนเกี่ยวกับมารยาทในการเดิน เช่น

อย่าคักจุกกรึกเดินเกินระเบียบ
แม่จะเหยียบขาของเขาคงกว่า
ไม้ค้ำเท้าแม่อย่าแสบทำ
จะงามล้ำเกินสาวชวคณาอึง²

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า วรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมที่นำศึกษา เพราะให้ทั้งความรู้และคติสอนใจในทุกด้าน เช่น มารยาทในการเดิน การอาบน้ำ การวางตัว ความประพฤติ เป็นต้น

2.5.2 นิราศกาญจนบุรี

นิราศกาญจนบุรีแต่งโดยขุนวรการ(ทิม) เมื่อคราวตามเสด็จ พระองค์เจ้าศิขรินกษัตริย์ (สมเด็จพระนเรศวรมหาราช) ซึ่งเสด็จมาเมืองกาญจนบุรี³

นิราศกาญจนบุรีมีเค้าโคลงเหมือนกับนิราศเรื่องอื่น ๆ กล่าวคือ ความจำเป็นที่ต้องจากนางอันเป็นที่รักและได้คร่ำครวญคิดถึงตลอดเวลาในการเดินทาง นอกจากนี้ยังได้แทรกเกร็ดประวัติ สถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านมาค้วย ทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบความเป็นมาของสถานที่ต่าง ๆ ในสมัยนั้น

ตัวอย่างที่กล่าวถึงนางอันเป็นที่รัก เช่น

ถึงหนองบัวมอุงเขม้นเห็นแต่หนอง
ประทุมทองบัวบึงอยู่ฝั่งไหน
หวนคณิงถึงประทุมคลุมสไบ⁴
พินาไกลใครจะคลุมประทุมทอง

¹ ธนู บุญยรัตน์พันธุ์, "กถาสอนน้องคำกลอนฉบับชาวบ้านเมืองเพชรบุรี," วรรณกรรมปริบท, หน้า 100 - 108.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 112.

³ กานต์ กุณาศล, "นิราศเมืองกาญจนบุรี," หน้า 1.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า นิราศกาญจนบุรีก็เหมือนกับนิราศเรื่องอื่น ๆ คือ กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องจากนางอันเป็นที่รักไป และยังทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงประวัติ สถานที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสมัยนั้นอีกด้วย

2.6 คำนวรรณคดี

จากการศึกษาพบว่า วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันตกที่มีชื่อเสียงมีอยู่หลายเรื่อง แต่ในที่นี้จะขอนำมาศึกษาเพียง 5 เรื่อง คือ เสภาขุนช้างขุนแผน นิราศท่าดินแดง นิราศสุพรรณ นิราศพระปฐม และนิราศเมืองเพชร

2.6.1 เสภาขุนช้างขุนแผน

เสภาขุนช้างขุนแผนเป็นนิยายพื้นบ้านที่ยาวที่สุดของสุพรรณบุรี ซึ่งมีผู้แต่งไว้หลายคน และวรรณคดีเรื่องนี้มีความคิดเห็นหลายประการ อาจจำแนกได้ดังนี้

ก. ความคิดเห็นในเชิงการประพันธ์ เช่น

1. โครงเรื่อง เป็นทำนองชิงรักหักสวาท ระหว่างชายสองหญิงหนึ่ง ทั้งยังแทรกการทำสงครามให้ตื่นเต้นเร้าใจให้ผู้อ่านติดตามอยู่ตลอดเวลา

2. ตัวละคร ล้วนแต่มีชีวิตจิตใจจนผู้อ่านเห็นว่าเป็นตัว

บุคคลจริง ๆ

3. ฉาก ผู้แต่งสามารถในเชิงการบรรยายฉากได้เป็นอย่างดี

และเห็นจริง เช่น

ทางริมบ้านชานถึงขอบไร่

ดูเป็นเลือกสวนไสวไปจากนี้

ปลูกมะพร้าวหมากม่วงเป็นทงที่

ทนลมจิสมสุกลูกด้าย¹

¹ ประจักษ์ ประภาพิทยากร, ภาษาไทยคอน 4 : คู่มือขุนช้างขุนแผน,

ข. ความตีเค้นในเชิงกวีนิพนธ์ เช่น

1. กระทบกลอน เป็นผลงานของกวีหลายท่าน จึงเป็นการประกวดกัน ไม่ว่าจะคำสัมผัสหรือไวยากรณ์ ก่อให้เกิดภาพพจน์ เช่น "ทองประศรี ทำหมากยกลงากแห่งน" ไช้เพียงแบคคำแคว่าทำให้ผู้อ่านนึกภาพเห็นยายแก่กำลังทำหมากอยู่
2. ย่อมอารมณ์ผู้อ่านให้เกิดความรู้สึก เช่น ชุนแผนรำพึง
แค้นชุนช้าง ไค้แก่

จะฆ่าแม่แลอกุญให้ไค้
ทำให้สมแค้น เป็นแมนมณ
จะสักวันทองไปยังไพรวัน
คิดแลวกัคืน เคือคทะยาน

3. สุภาษิตสอนใจ เช่น นางทองประศรีสอนชุนแผนว่า
"โบราณท่านสมมติมนุษย์นี้ ยากแล้วมีใหม่ เสร์จถึงเจ็ดคน" หรือ นางอัสรสอนนางสร้อยฟ้า ว่า

เกิดเป็นมนุษย์ปุถุชน
ความทุกข์มิไค้พุนจนสักหนา
สุคแท่ตฤกรรมที่ทามา²
ถึงเวลาสิ้นสุดก็ทุกขไป

- ค. ตีเค้นในเชิงแสดงให้เห็นถึงชนบทรรมนิยมประเพณีและความเชื่อของคนในสมัยนั้น เช่น การเกิด การตาย การบวชเรียน การแต่งงาน การปกครอง การตัดสินคดี การเทศน์มหาชาติ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า เสภาชุนช้างชุนแผนเป็นวรรณคดีที่มีกลอนดีเยี่ยม มีเชิงกวีหลายรส บางตอนไพเราะเพราะพริ้ง และบางตอนเผ็ดร้อนถึงอกถึงใจ ประกอบกับเรื่องนี้เป็นนิยายพิสวาสแบบชาวบ้าน ซึ่งเป็นชีวิตของคนธรรมดาคนด้วยสงคราม ทำให้ผู้อ่านตื่นเต้นอยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้จึงทำให้เสภาชุนช้างชุนแผนตีเค้น เป็นที่นิยมกันแพร่หลาย

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 67.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 162.

มาจนถึงปัจจุบัน

2.6.2 นิราศทำกินแคง

นิราศทำกินแคง เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งนิพนธ์ขึ้นในคราวยกกองทัพไปรบกับพม่าที่ท่ากินแคง

นิราศทำกินแคงมีเค้าโคลงเหมือนนิราศเรื่องอื่น ๆ คือ ความจำเป็นที่ต้องจากนางอันเป็นที่รักไป นอกจากนี้ยังได้ทราบสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านไปในสมัยนั้น ซึ่งจะเป็นข้อมูลในทางประวัติศาสตร์ต่อไป และนิราศทำกินแคงนี้มีหลายตอนที่นิพนธ์ได้ไพเราะ เช่น

ควนเคียนไคยทางชลมรรค
แสนลำบากควยรางแรมสมร
กระหายุทิวหวิวใจให้อาวรณ์
แต่ชอนชอนซุนเชิญเป็นนิรันคร¹

มีบางตอนที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพพจน์ เช่น

ทัพพม่าอยู่ยังท่ากินแคง
แคงคายรายไวเป็นถวนถึ
ทั้งเสมียงอาหารสารพันมี²
คังสร้างสรรคธานีทุกประการ

มีบางตอนที่กล่าวถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านไป เช่น

ถึงท่าราบเหมือนที่ท่าบทรวงถวิล
ยั้งไคยคินโหยหวนครวญกระสัน
ควยไคยทุกซดุดใจมาหลายวัน
จนบรรลู่เจ็คเสมียนคำบดมา³

¹ ศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครุกาญจนบุรี, "นิราศทำกินแคง," หน้า 5.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่านิราศทำกินแคงก็เหมือนกับนิราศเรื่องอื่น ๆ คือ กล่าวถึงความจำเป็นในการที่ต้องจากนางอันเป็นที่รักไป และไต่กล่าวถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านไป

2.6.3 นิราศสุพรรณ

นิราศสุพรรณ เป็นนิราศที่สุนทรภู่ได้แต่งเป็นโคลงสี่สุภาพ เมื่อคราวเดินทางไปสุพรรณบุรี เพื่อหาแร่หรือปูนเพชรในขณะที่สุนทรภู่อำลางบวชอยู่ที่วัดเทพธิดาราม มีจำนวน 462 บท

นิราศสุพรรณนอกจากจะมีความไพเราะซาบซึ้งและให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ตามท้องเรื่องยังทำให้ผู้อ่านได้ทราบรายละเอียดในเรื่องราวการเดินทางไปสุพรรณบุรีของสุนทรภู่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาประวัติของท่านเพิ่มเติมอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่สำคัญ คือ ได้ช่วยให้ผู้ที่ยังหลงใหลในเรื่องเล่นแร่แปรธาตุและหายาอายุวัฒนะ ว่าเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ ซึ่งสุนทรภู่ได้ฝากข้อคิดไว้ว่า

หวังไว้ให้ลูกเฒ่า	เหลวหลาน
รู้เรื่องเปลื้องป่วยการ	เก็ครอน
อายุวันชนะชาน	นี่พอ ซอเอ๋ย
แปรรอยหยอดยากซอน	คิดไว้ให้จำ ²

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า นิราศสุพรรณนอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยให้ทราบรายละเอียดในการเดินทางไปสุพรรณบุรีของสุนทรภู่ และยังช่วยให้ผู้ที่ยังหลงใหลในเรื่องการเล่นแร่แปรธาตุ และหายาอายุวัฒนะว่าเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ

2.6.4 นิราศพระประชุม

นิราศพระประชุมนี้ สุนทรภู่ได้แต่งขึ้นในขณะที่เดินทางไปนมัสการพระปฐมเจดีย์ พร้อมกับบุตรชาย 2 คน เข้าใจว่าลงเรือแถวท่าพระราชวังเดิม ชนบุรี

¹ กรมศิลปากร, โคลงนิราศสุพรรณ, หน้า 3 - 4 .

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10 .

บอกวันเดินทางไว้ในนิราศเรื่องนี้ว่า "ถวิลวันจันทร์ที่วาขึ้นห้าค่ำ" เข้าใจว่าเป็นวันจันทร์ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 12 พ.ศ.2385¹

นิราศพระประชมนี้ก็เหมือนกับนิราศเรื่องอื่น ๆ คือได้กล่าวถึงนางอันเป็นที่รักที่ตนต้องจากไป เช่น

ไอ้หน้าหนาวคราวนี้เป็นที่สุด
ไม่มีบุษแนบขมเมื่อลมทวน
ที่เห็นทางห่างเหียงเรรวน
มิไคชวนเจ้าไปชมพระประชมประโทน²

ด้านความไพเราะ นิราศเรื่องนี้ก็มีความไพเราะไม่แพ้เรื่องอื่น ๆ เช่น

บางระมาคมาคหมายุสายสวาท
วาสมมากเหมือนใจแล้วไม่เหมือน
แสนสวาทมาคหมายมาหลายเดือน
มิแต่เคลื่อนแคลวคลากประหลาดใจ³

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่านิราศพระประชมก็คล้ายกับนิราศเรื่องอื่น ๆ คือ กล่าวถึงนางอันเป็นที่รักที่ตนต้องจากไป และยังกล่าวถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านไป ทำให้เป็นประโยชน์แก่นักประวัติศาสตร์ที่จะได้ศึกษาหาความรู้ต่อไป ด้านความไพเราะ นิราศเรื่องนี้ก็มีความไพเราะไม่แพ้นิราศเรื่องอื่น ๆ นับว่าเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าอีกเล่มหนึ่ง

2.6.5 นิราศเมืองเพชร

นิราศเมืองเพชรเป็นนิราศเรื่องสุดท้ายของสุนทรภู่ ในเวลาที่แต่ง สุนทรภู่ได้เข้าไปฟังบารมีในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อดำรงพระยศ

¹ กรมศิลปากร, ชีวิตและงานของสุนทรภู่, หน้า 8 - 9 .

² สุนทรภู่, วรรณกรรมสุนทรภู่, หน้า 153.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 154.

เป็นสมเด็จพระเจ้าน้อยยาเธอเจ้าฟ้าฯ กรมขุนอิศเรศรังสรรค์ กล่าวกันว่า สุนทรภู่ได้รับอาสาไปหาของที่ท้องพระประสงค์ที่เมืองเพชร และได้แต่งนิราศเรื่องนี้นั้น นับว่าแต่งได้ดีเท่าขนาดนิราศภูเขาทอง¹

นิราศเมืองเพชรแต่งได้ก็จนมองเห็นภาพพจน์ชัดเจน เช่น

ได้เห็นแต่แพแขกที่แปลกเพศ
ชายเครื่องเทศเครื่องไทยโคโสร้อย
ถึงวัดหงส์เห็นแทหงส์เสาขลุ่ยลอย
เป็นหงส์หอยหวางชิงไชหงส์ทอง²

บางตอนเป็นคติสอนใจ เช่น

ถึงบางบอนที่นี้มีแต่ชื่อ
เขาเลื่องลือบอนขางบางยี่ขัน
อันบอนตนบอนนำตาลูยอมหวานมัน
แต่ปากคันแกไขมิไครพิงา³

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า นิราศเมืองเพชรก็คล้าย ๆ กับนิราศเรื่องอื่น ๆ คือกล่าวถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่ผ่านไป บางตอนให้คติสอนใจ นับว่าเป็นนิราศที่ให้ทั้งความรู้ ความสนุกสนาน และคติสอนใจ

2.7 ค่านวจิตรศิลป์

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับภาพจิตรกรรมฝาผนัง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม เป็นเรื่องช่วยพัฒนาจิตใจ แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของภาพจิตรกรรมฝาผนัง เพราะภาพจิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันตกนี้ส่วนมากเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระ

¹ กรมศิลปากร, ชีวิตและงานของสุนทรภู่, หน้า 9.

² สุนทรภู่, วรรณกรรมสุนทรภู่, หน้า 13.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 174.

พระพุทธศาสนา เช่น พุทธประวัติ ไตรภูมิพระร่วง เป็นต้น¹ ทำให้ผู้ประสบเกิดอารมณ์ในทางกุศลจิต² ช่วยพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น การที่จะพัฒนางานจิตรกรรมให้แพร่หลาย ครูอาจารย์ต้องให้นักเรียน นักศึกษาได้เรียนงานศิลปะอย่างอิสระ มุ่งไปในทางจินตนาการ และสร้างสรรค์ มากกว่าที่ครูอาจารย์กำหนดให้ เมื่อมีโอกาสครูอาจารย์ควรพาไปทัศนศึกษาให้ได้เห็นของจริงบ้าง ในภาคตะวันตกนี้ภาพจิตรกรรมฝาผนังนอกจากวัดคงคาราม ราชบุรี แล้ว ยังมีวัดเกาะแก้วสุทธาราม วัดใหญ่สุวรรณาราม วัดมหาสมณาราม เพชรบุรี เป็นต้น

2.8 ค่านิยมและนาฏศิลป์

2.8.1 คนตรีไทย

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับคนตรีไทย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสอง รัศมีมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ คนตรีไทย พังโตะระฆังไม้แพะของต่างชาติ ทุกคนควรให้การส่งเสริม แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของคนตรีไทยอย่างยิ่ง ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ประคิษฐ อินทนิล ที่พบว่า โดยส่วนรวม นิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยส่วนกลางมีทัศนคติที่ดีต่อคนตรีไทย และนิสิตนักศึกษาหญิงมีทัศนคติที่ดีต่อคนตรีไทยมากกว่านิสิตนักศึกษาชาย³ เพราะคนตรีไทยได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ ปราณี วงษ์เทศ ที่กล่าวว่า คนตรีไทยเกี่ยวข้องกับชีวิตคนไทย ตั้งแต่เจ้าแผ่นดินจนกระทั่งชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ในอดีตนั้น ชีวิตของคน ๆ หนึ่งยากนักที่จะไม่ผ่านขั้นตอนของชีวิตที่มี คนตรีเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย ตั้งแต่เกิดจนตาย คนตรีไทยเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม⁴ จึงทำให้คนไทยใกล้ชิดกับคนตรีไทย จนมีค่านิยมในคนตรีไทย

¹ สันติ เล็กสุขุมและกมล ฉายาวาณะ, จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา, หน้า 56.

² สำนักงานศึกษาธิการเขต 5 ราชบุรี, ของดีเมืองราชบุรี, หน้า 84.

³ ประคิษฐ อินทนิล, "ทัศนคติต่อคนตรีไทยของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยส่วนกลาง," หน้า 51.

⁴ ปราณี วงษ์เทศ, พื้นบ้านพื้นเมือง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เจ้าพระยา, 2525), หน้า 35 - 44.

ดังนั้น ควรส่งเสริมให้มีแพร่หลายยิ่งขึ้น

2.8.2 หนังสืงทะลุง

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับหนังสืงทะลุง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นค้วย คือ การแสดงหนังสืงทะลุงเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่มีค่าของไทยที่ควรส่งเสริม แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของหนังสืงทะลุงซึ่งกำลังจะสูญหายไป หนังสืงทะลุงนอกจากจะให้ความบันเทิงสนุกสนานแล้วยังแฝงไปด้วยคติสอนใจ ทางราชการอาจใช้หนังสืงทะลุงเป็นเครื่องมือสื่อสารนำความรู้ และเจตคติที่ต้องการไปสู่ประชาชนได้ การเผยแพร่หนังสืงทะลุงอาจทำได้โดยเชิญุ่ที่มีความรู้ในด้านนี้มาสอนในสถาบันการศึกษา โดยการสอดแทรกเข้าไปในการเรียนการสอนทุกระดับ ที่สำคัญในวิทยาลัยครู ควรสอนให้นักศึกษาได้เห็นคุณค่าในวิชานี้ เพื่อนักศึกษาเหล่านี้ออกไปเป็นครูจะได้ปลูกฝังแก่เด็กอีกทอดหนึ่ง

2.8.3 หนังสืงใหญ่

หนังสืงใหญ่เป็นศิลปะการเล่นชั้นสูง นักเล่นในงานสำคัญ ๆ เช่น งานหลวง ถ้างานใดจะนำหนังสืงใหญ่ไปเล่นจะต้องเตรียมการหลายอย่าง ดังนั้นการเล่นหนังสืงใหญ่จึงสูญหายไปโดยปริยาย คงเหลือภาพหนังสืงใหญ่อยู่บ้าง เช่น ที่วัดพลับพลาชัย เพชรบุรี และวัดชนอน ราชบุรี

การเล่นหนังสืงใหญ่จะต้องมีวรรณกรรมเป็นบทพากย์ วรรณกรรมเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น ทำให้รู้จักคนในท้องถิ่นมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ต่อกัน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของผะอบ โปษะกฤษณะ ที่พบว่า วรรณกรรมหนังสืงใหญ่วัดชนอนเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นได้แสดงอัจฉริยภาพในทางวรรณศิลป์ และสะท้อนเอกลักษณ์ของไทย วรรณกรรมเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิต ค่านิยม และจริยธรรมของคนในท้องถิ่น จะให้ความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกันยิ่งขึ้น¹ นับว่าวรรณกรรมบทพากย์หนังสืงใหญ่วัดชนอนเป็นวรรณกรรมที่ควรแก่การศึกษาและเผยแพร่ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

¹ ผะอบ โปษะกฤษณะ, "วรรณกรรมประกอบการเล่นหนังสืงใหญ่วัดชนอน จังหวัดราชบุรี," หน้า 213.

2.8.4 การรำทง

การรำทงเป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวกระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ทางชายแดนภาคตะวันตกของประเทศไทย ชาวกระเหรี่ยงมีความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของเขามาก

การรำทงมีเนื้อเพลงร้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี ผู้รำนั้นเป็นหญิงสาวที่ยังไม่มีคู่ครอง ผู้รำจะเป็นผู้ร้องเอง การรำทงเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของชาวกระเหรี่ยง เป็นการเล่นที่ไม่มีวันสูญหาย เพราะต้องใช้สาววัยรุ่นฝึกต่อไป¹

เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวไทยทั่วประเทศ ควรส่งเสริมให้เผยแพร่ต่อไป

3. สาขาการช่างฝีมือ

3.1 ค้านเครื่องปั้นดินเผา

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับโถงลายมังกร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ โถงลายมังกรเป็นโถงเคลือบดินเผาที่เก็บน้ำไว้ดื่มได้ดี แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของโถงลายมังกร เพราะโถงลายมังกรนำไปใช้ได้ทุกอย่าง น้ำในโถงจะเย็นอยู่ตลอดเวลา ราคาก็ไม่แพงนัก จึงเป็นที่นิยมของชาวชนบททั่วไป เครื่องปั้นดินเผาในภาคตะวันตกนี้ นอกจากโถงลายมังกรที่ราชบุรีแล้วยังมีเครื่องปั้นดินเผาชนิดอื่น ๆ อีก เช่น กระจ่าง หม้อ ไห ที่ราชบุรี และนครปฐม เป็นต้น ซึ่งเครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้ น่าจะส่งเสริมให้แพร่หลายต่อไป

3.2 ค้านการทอผ้า

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับผ้าตีนจก ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ ผ้าตีนจกเป็นผ้าที่ทอด้วยมือที่สวยงาม เหมาะสำหรับใช้แต่งกายในงานเทศกาลต่าง ๆ หรือเป็นสินค้าส่งขายต่างประเทศ แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของสินค้าที่ผลิตขึ้นในเมืองไทย ซึ่งเป็นของที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมให้กว้างขวาง การทอผ้าที่มีลวดลายซึ่งแสดงความเป็น

¹ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี, "ศิลปวัฒนธรรมการรำทง," หน้า 1 - 6.

ปัญญาชนของชาวบ้าน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ ประไพ
ชยันการนาวิ ที่กล่าวว่า การทอผ้าเป็นผลงานทางศิลปะแขนงหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมาอัน
ยาวนาน จนกระทั่งเป็นสิ่งบ่งบอกถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านของท้องถิ่น ความงามของลวดลาย
แสดงถึงความเป็นปัญญาของชาวบ้านจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น¹ ในภาคตะวันตกนี้
นอกจากการทอผ้าตีนจกแล้ว ยังมีการทอผ้าอื่น ๆ อีก เช่น การทอผ้าบ้านไร่ ที่ราชบุรี
เป็นต้น การทอผ้าด้วยมือนี้ควรส่งเสริมให้แพร่หลายต่อไป โดยให้การศึกษาทั้งในระบบ
โรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อให้การทอผ้านี้ได้อยู่คู่กับชนบทสังคมไทยตลอดไป

3.3 เครื่องจักสาน

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับเครื่องจักสานไม้ไผ่ ผลการวิจัยพบว่า
นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงปีที่ 2 มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย
อย่างยิ่ง แต่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 4 อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ เครื่องจักสานไม้ไผ่
เป็นสิ่งจำเป็นแก่เกษตรกร ควรส่งเสริมให้มีอยู่ต่อไป และข้อที่นักศึกษาทั้งสองระดับมีความ
คิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ ปัจจุบันเครื่องจักสานไม้ไผ่บางอย่างเหมาะสมเป็นเครื่องประดับ
อาคารสถานที่ของคนในเมือง การสานหัตถ์บายทาลเป็นการใช้วัสดุในท้องถิ่น ให้เกิด
ประโยชน์ซึ่งควรแก่การส่งเสริม แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของเครื่องจักสาน ซึ่งส่วนมาก
มีปริมาณการค้าประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม จำเป็นต้องใช้เครื่องจักสานไม้ไผ่มาช่วยในการ
ประกอบอาชีพ ในภาคตะวันตกนี้ได้ทำเครื่องจักสานมานานแล้ว เช่น การสานหัตถ์บายทาล ที่
ราชบุรี การสานกระบุง กระจาด ตะกร้า ชะลอม ซึ่งมีทั่วไปในภาคตะวันตก นอกจากนี้จะ
เป็นประโยชน์ในทางใช้สอยแล้ว ยังใช้เป็นเครื่องประดับอาคารสถานที่ของคนในเมืองอีกด้วย
โดยทำให้มีขนาดเล็กลง เครื่องจักสานที่ใช้เป็นเครื่องประดับนี้ อาจส่งเป็นสินค้าไปขายต่าง
ประเทศได้อีก ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวและประเทศได้อีกทางหนึ่ง จารุณี
นิลกระจ่าง ได้กล่าวถึงเครื่องจักสานไว้ว่า งานจักสานเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์กับ
ชีวิตประจำวันของคนไทยอย่างมาก เพราะคนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ควร

¹ ประไพ ชยันการนาวิ, "ผ้าทออีสาน," ศิลปปริทัศน์ 5 (พฤศจิกายน 2523) :

หาทางให้มีการส่งเสริมรักษาไว้ โดยการแนะนำให้เห็นคุณค่า มีการเรียนการสอนทั้งในและนอกโรงเรียน¹ การส่งเสริมนั้นสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง คือให้การศึกษทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

3.4 การประดิษฐ์

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการประดิษฐ์ทุกภาคด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ การประดิษฐ์ทุกภาคด้วยตนเองสามารถช่วยอุหนุนเศรษฐกิจในครอบครัวได้ แสดงว่านักศึกษาทั้งสองระดับได้เห็นคุณค่าของการใช้วัสดุเหลือใช้มาใช้ทำประโยชน์ นอกจากจะทำให้ตัวเองแล้วยังสามารถผลิตออกขายได้อีก ชาวชนบทส่วนมากจะมีเวลาว่างหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ก็จะใช้เวลาว่างนี้มาทำประโยชน์ เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว การประดิษฐ์ทุกภาคด้วยตนเองนี้มีทำกันมากที่ชาวบ้านคอนทูนนครปฐม² ซึ่งควรส่งเสริมให้แพร่หลายต่อไป

3.5 การผลิตเครื่องดนตรี

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการทำขลุ่ยขลุ่ย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ ขลุ่ยขลุ่ยเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ใช้วัสดุในท้องถิ่นซึ่งควรแก่การส่งเสริม แสดงว่า นักศึกษาได้เห็นคุณค่าของวัสดุที่ผลิตขึ้นในท้องถิ่น เป็นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ และยังเป็น การเพิ่มผลผลิตให้แก่ครอบครัวอีกด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้เล่นดนตรีพื้นบ้านกันมากขึ้น ในภาคตะวันตกนี้ นอกจากขลุ่ยขลุ่ยแล้วยังมีแคนขลุ่ย ซึ่งผลิตมากที่ศูนย์ในจังหวัดราชบุรี³ การส่งเสริมอาจทำได้โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นมาสอนให้ความรู้

¹ จารุณี นิลกระจ่าง, "สายเงลว," ศุภปริทัศน์ 5 (กรกฎาคม 2523) : 58.

² วรณี ทิวกุล, "การทดลองถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม," หน้า 142 - 143.

³ กลม บัวขาว และคณะ, งานช่างฝีมือจังหวัดราชบุรี, หน้า 3.

แก่นักเรียนนักศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน จะทำให้นักเรียนนักศึกษามี
เจตคติที่ดีต่อคนศรีพื้นบ้านมากขึ้น

4. สาขาเกษตรกรรมศิลป์

4.1 คำนอาหารพื้นบ้าน

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับอาหาร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา
ทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ ข้าวหลามนครปฐมเป็นอาหารพื้นบ้าน
ที่มีคุณภาพดี แต่ควรคัดค้านกระบอกให้ลดลง แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของอาหารพื้นบ้าน
ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ข้าวหลามนครปฐมเป็นอาหารที่มีรสอร่อย บางร้านมีเครื่องหมาย
รับรองคุณภาพดีไว้ด้วย¹ ในภาคตะวันตกนั้นนอกจากข้าวหลามที่นครปฐมแล้ว ก็ยังมีอาหาร
พื้นบ้านที่อื่นอีก เช่น ขนมหม้อแกง กาดะแม ข้าวเกรียบ ผอ่ยทอง ทองหยอดค ส่าปะนี้
กลีบดำควน ขนมผิง ขนมบัวป็น ที่เพชรบุรี² และขนมสาไลที่สุพรรณบุรี เป็นต้น ซึ่งเป็น
อาหารพื้นบ้านที่ควรส่งเสริมทั้งสิ้น การส่งเสริมควรกระทำทั้งในระบบโรงเรียนและ
นอกระบบโรงเรียน

4.2 คำนการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ผลการวิจัย
พบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ครอบครัวมีส่วน
สำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ควรใช้น้ำนมมารดาเลี้ยงทารกถ้ามีโอกาส แสดงว่านักศึกษา
ได้ให้ความสำคัญแก่สถาบันครอบครัวในการอบรมสั่งสอนเด็กมาก เพราะสถาบันครอบครัว
เป็นสถาบันแรกที่เด็กได้เรียนรู้ จะเป็นแหล่งมอจติใจของเด็กให้มีแนวโนมไปไ้ทั้งใน
ทางดีและชั่ว ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ จรรยา สุวรรณทัต ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นหน่วยเล็ก
ที่สุดของสังคม แต่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็ก เพราะหน้าที่สำคัญของครอบครัว คือ

¹ วรรณิ ทิวกุล, "การทดลองถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุน
ในจังหวัดนครปฐม," หน้า 145 - 246.

² สมบูรณ์ แกนตะเคียน, สมุคเพชรบุรี 2525, หน้า 330 - 331.

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อเด็กจะได้พัฒนาเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ¹ และยังคงตรงกับคำกล่าวของ สุภัตรา สุภาพ ที่กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางบุคลิกภาพของเด็ก ลักษณะต่าง ๆ ของบิดามารดาในทางดีและไม่ดี มีโอกาสถ่ายทอดไปยังเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีส่วนสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพของเด็ก² เมื่อครอบครัวมีบทบาทสำคัญ บิดามารดาต้องให้ความสนใจเด็ก โดยการสร้างความอบอุ่นให้แก่เด็ก การให้ความอบอุ่นที่ดีแก่เด็กคือ การเลี้ยงเด็กด้วยนมมารดา เด็กจะได้ใกล้ชิดกับมารดามากยิ่งขึ้น นมมารดาเป็นอาหารที่ดีมีประโยชน์แก่เด็กมาก ทำให้เด็กมีร่างกายสมบูรณ์ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ ศรีสกุล จารุจินดา ที่กล่าวว่า นมมารดามีอาหารครบถ้วนตามความต้องการของเด็ก³ ในชนบทส่วนมากการอบรมเลี้ยงดูเด็กไม่ค่อยพิถีพิถันนัก ทารกแรกเกิดมักได้รับประทานน้ำนมมารดาแทบทั้งสิ้น⁴ การอบรมเลี้ยงดูเด็กให้ถูกต้องและได้ผลดี ต้องให้การศึกษากับเด็กและประชาชนอย่างทั่วถึงและจริงจัง ซึ่งต้องร่วมมือช่วยกันหลายฝ่ายในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน

4.3 การแต่งกาย

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการแต่งกาย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย คือ ควรใช้ชุดพระราชทานเป็นเครื่องแบบนักศึกษาชาย แสดงว่านักศึกษายังไม่ยอมรับชุดพระราชทานว่าเป็นชุดการแต่งกายของไทย อาจเป็นของใหม่ซึ่งไม่คุ้นเคยกับนักศึกษามาก่อน ถ้าจะเหมาะกับคนไทยที่น่าจะเป็นผู้ใหญ่มากกว่านักศึกษา เมื่อกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ชุดพระราชทานเป็นเครื่องแบบ

¹ จรรยา สุวรรณทัต, "การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว," คุรุปริทัศน์ 5 (มิถุนายน 2523): 52.

² สุภัตรา สุภาพ, "การศึกษาเกี่ยวกับครอบครัว," วารสารสังคมศาสตร์ 19 (มีนาคม 2525) : 71.

³ ศรีสกุล จารุจินดา, "การเลี้ยงดูด้วยนมแม่," (แผนกกุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 1 - 3.

⁴ รัชนิกร เศรษฐโร, สังคมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 137.

นักเรียนนักศึกษา คงจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

4.4 บ้านเรือนไทย

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับบ้านเรือนไทย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ บ้านเรือนไทยเหมาะกับชีวิต และความเป็นอยู่ของคนไทยในชนบท แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของบ้านเรือนไทย เพราะนักศึกษาวิทยาลัยครุภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนมากอยู่ในชนบท มีอาชีพทางเกษตรกรรม ซึ่งต้องการสนองประโยชน์ในการใช้สอยตามความเป็นอยู่อย่างสบายและง่าย นอกจากนี้ยัง เหมาะกับสภาพดินฟ้าอากาศอีกด้วย ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ ที่กล่าวว่า เรือนไทยเหมาะสมกับความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมอันประกอบด้วยพื้นที่ค่อนข้าง ชุ่มชื้น อบอุ่นค่อนข้างร้อนและฝนตกชุก¹ บ้านเรือนไทยอาจได้รับอิทธิพลของพระพุทธ ศาสนากับความเชื่อในไสยศาสตร์ ภูมิประเทศเขตร้อน และสังคมเกษตรกรรม ทั้งสาม ประการเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดลักษณะบ้านเรือนไทย ซึ่งมีประโยชน์ดังนี้

1. สอนองประโยชน์ใช้สอยตามความเป็นอยู่อย่างสบายและง่าย
2. ป้องกันความอบอ้าวของอากาศ
3. ป้องกันฝน
4. ป้องกันแสงแดดกล้า
5. ป้องกันน้ำท่วมและสัตว์ร้ายจากป่า
6. รับลมและระบายความอบอ้าว
7. ได้รับความร่มรื่นจากธรรมชาติ
8. ใช้วัสดุก่อสร้างที่หาง่ายในท้องถิ่น
9. รักษาชนบทประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดมา²

¹ จุลทัศน์ พยาฆรานนท์, "เรือนทรงไทยใน 4 ภาค," มนุษยศาสตร์ 4(2525) : 36.

² กรมศิลปากร, วัฒนธรรมพื้นบ้านไทยภาคกลาง (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ การพิมพ์, 2526), หน้า 19.

แต่อย่างไรก็ตาม บ้านเรือนไทยก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง

4.5 ยาสมุนไพร

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับยาสมุนไพร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ ควรพัฒนาเครื่องยาสมุนไพรให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และข้อที่นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย คือ ยาสมุนไพรของไทยไม่ควรเรียกว่ายาแผนโบราณ แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของยาสมุนไพร และต้องการให้เรียกยาสมุนไพรว่าแผนโบราณต่อไป เพราะยาสมุนไพรได้ช่วยรักษาโรคต่าง ๆ มาก่อนยาแผนปัจจุบัน แต่ยาสมุนไพรไทยก็ยังไม่ได้พัฒนาไปได้เท่าที่ควร ยังคงเรียกยาสมุนไพรว่ายาแผนโบราณอยู่ อาจให้เป็นเอกลักษณ์ของไทยก็ได้ หรือเพื่อให้เรียกคู่กับยาแผนปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามยาสมุนไพรไทยก็น่าจะได้นำมาวิเคราะห์วิจัยให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีการปลูกให้มากขึ้น จะเห็นว่า ยาสมุนไพรบางอย่างกำลังจะสูญหายไป เพราะว่ายาแผนปัจจุบันบางชนิดก็มาจากยาสมุนไพร บัญชุนัข นิงसानนท์ และคณะ ได้กล่าวถึงยาสมุนไพรว่า ยาสมุนไพรยังมีบทบาทอย่างมากในอุตสาหกรรมยา ยาแผนปัจจุบันกว่าครึ่งมาจากยาสมุนไพร¹ สำหรับประเทศไทยยาสมุนไพรทำรายได้ให้แก่ประเทศปีละมาก ๆ ในปี 2524 ส่งเข้ามีมูลค่า 121,771,221 บาท ส่งออกมีมูลค่า 358,817,215 บาท ในยอดมูลค่าส่งเข้านี้มีสมุนไพรบางอย่างสามารถปลูกได้ในประเทศไทย² ในภาคตะวันตกนี้ยังมีพื้นที่ที่สามารถปลูกยาสมุนไพรได้อีกมาก ดังนั้นควรส่งเสริมให้แพร่หลายต่อไป

4.6 การปลูกผักสวนครัว

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัว ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การปลูกผักสวนครัวเป็น

¹ บัญชุนัข นิงसानนท์ และคณะ, "สมุนไพรของดีในอดีตและครอบครัวในอนาคต," วารสารไทย 4(ตุลาคม - ธันวาคม 2524) : 17 - 18.

² เสม พริ่งพวงแก้ว, "สมุนไพรทำรายได้ 300 ล้านบาท," สยามรัฐ (10 มีนาคม 2526) : 12.

การช่วยเหลือเศรษฐกิจในครอบครัว แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของการปลูกผักสวนครัว เพราะช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวได้ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย ควรส่งเสริมให้ปลูกกันทุกครอบครัว ในภาคตะวันตกนี้ ประชาชนส่วนมากมีอาชีพทางเกษตรกรรมอยู่แล้ว จึงง่ายแก่การปลูกผักสวนครัว

4.7 การดำเนินชีวิต

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การประหยัดจะนำไปสู่ความอยู่ดีกินดี ความขยันหมั่นเพียรนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต การพึ่งตนเองของคนไทยควรส่งเสริมให้มากยิ่งขึ้น แสดงว่านักศึกษาได้มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพราะผู้ที่อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ต้องเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร ประหยัดและพึ่งตนเอง ซึ่งคนไทยส่วนมากยังมีน้อยอยู่ต้องหาทางส่งเสริมให้มากยิ่งขึ้น ทางที่จะทำได้คือต้องอาศัยครอบครัวและโรงเรียน เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนให้เห็นค่านิยมเหล่านี้ กรมการศาสนาได้ให้ความสำคัญของความขยันหมั่นเพียรไว้ว่า ผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรย่อมได้รับความสำเร็จผลอันดีงาม และถึงซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ย่อมมีความสุขทั้งกายและใจ ในที่สุดตามที่ตนปรารถนา¹

5. สาขากีฬาและนันทนาการ

5.1 คำนการละเล่น

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการละเล่น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย คือ การเล่นร่าเริงเป็นการแสดงออกอย่างสนุกสนาน การเล่นเกมช่อนผ้าเป็นการฝึกคนไม่ให้ประมาท การเล่นเกมช่วงทำให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การเล่นเกมกระป๋องของควรส่งเสริมให้แพร่หลาย และการเล่นเกมกระโดดทำให้สุขภาพอนามัยดี แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของการละเล่นของไทย เพราะการละเล่นของไทยเป็นการเล่นแบบง่าย ๆ ทุกคนสามารถเล่นได้ การละเล่นเหล่านั้นนอกจากเป็นการออกกำลังกายแล้วยังสนุกสนาน และได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของไทยค่านต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ณะอบ ไปษะกฤษณะ และคณะ ที่พบว่า การละเล่นของไทยเป็นการเล่นกัน

¹ กรมศาสนา, ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย, หน้า 18.

อย่างง่าย ๆ มีระเบียบ เป็นการเสริมสร้างพัฒนาทางด้านอารมณ์และสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างเสริมพละทานามัยให้สมบูรณ์ และยังสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมไทยด้านต่าง ๆ อีกด้วย¹ และยังตรงกับผลการวิจัยของ พูนพงษ์ งามเกษม และคณะ ที่พบว่า การละเล่นพื้นบ้านมักมีรูปแบบง่าย ๆ เปิดโอกาสให้คนส่วนมากได้แสดงออกการละเล่นยังผูกพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม² การละเล่นบางอย่างของไทย นอกจากจะให้ความบันเทิงและการออกกำลังกายแล้ว ยังฝึกให้รู้จักสังเกต ระวังระวัง ว่องไว รู้ทางหนีทีไล่และเอาตัวรอดได้ เช่น การเล่นมอญซ่อนผ้า และยังฝึกให้กล้าแสดงออก เช่น การร่ววง เป็นต้น³ และการเล่นบางอย่างเป็นการฝึกอวัยวะทุกส่วนได้เป็นอย่างดี เช่น การเล่นตระกร้อ เป็นต้น และยังมีการละเล่นบางอย่างของไทยที่เป็นศิลปะป้องกันตัวได้อย่างดี เช่น การเล่นกระบี่กระบอง ซึ่งเป็นการป้องกันตัวจากหนักให้เป็นเบาได้ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา ที่กล่าวว่า กระบี่กระบองเป็นวิชาที่ไว้เพื่อป้องกันตัวได้ในยามคับขัน เช่น ศัตรูที่จะเข้ามาทำร้ายก็สามารถใช้วิชาความรู้ที่ได้เรียนมาป้องกันตัวได้เป็นอย่างดี นอกหนักให้เป็นเบาได้⁴ จะเห็นว่าการละเล่นของไทย ผู้เล่นจะได้รับประโยชน์ทั้งการออกกำลังกาย การใช้อวัยวะและประสาทให้สัมพันธ์กัน รู้จักนำสิ่งแวกล้อมหรือวัสดุที่หาได้ง่าย ๆ มาช่วยให้เกิดความเพลิดเพลิน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดความกระฉับกระเฉง ว่องไว ไม่เกิดความเบื่อหน่าย รวมทั้งก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีในหมู่เพื่อนบ้านอีกด้วย

¹ ณะอบ โมษะกฤษณะ และคณะ, การละเล่นของเด็กภาคกลาง, หน้า 93 - 94.

² พูนพงษ์ งามเกษม และคณะ, "การละเล่นพื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก," หน้า 68-69.

³ ประพรี เพชรธรรณท์, การแสดงและการละเล่นพื้นเมืองของไทยในภาคกลาง, หน้า 216 - 217.

⁴ นาค เทพหัสดิน ณ อยุธยา, วิชากระบี่กระบอง. (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 11 - 14.

5.2 การอ่านหนังสือพิมพ์

ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีปี 2 มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย แต่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 4 มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การอ่านหนังสือพิมพ์เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ แสดงว่านักศึกษาได้เห็นคุณค่าของหนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือจะให้ทั้งความรู้ ความบันเทิงใจ และการแสดงความคิดเห็น ทำให้ผู้อ่านสามารถเลือกอ่านได้ตามความพอใจ ดังนั้นควรสร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้เพียงพอ เพื่อจะได้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในชนบท จากผลการวิจัยของ กิตติยา พรหมสดี พบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่อ่านอย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 วัน อ่านแล้วได้ประโยชน์คุ้มค่า และยังให้เกิดความเพลิดเพลิน การทำที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านนั้น วิทยาลัยครูมีส่วนช่วยส่งเสริมได้ คือ งานบริการชุมชน อาจให้นักศึกษาที่ออกฝึกสอนได้ช่วยสร้างให้ แล้วนำหนังสือเก่า ๆ ใส่ไว้ ซึ่งก็สามารถทำได้โดยไม่ยากนัก

6. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก

เรื่องการเรียนรู้การสอน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความเห็นด้วย คือ วิทยาลัยควรจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แสดงว่า นักศึกษาได้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น และต้องการให้มีการเรียนการสอนเพิ่ม ซึ่งการเรียนการสอนควรมีส่วนประกอบดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ต้องกำหนดคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของบุคคลในท้องถิ่นไว้ให้ชัดเจน คือ เมื่อได้รับการศึกษาแล้วควรจะเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ เช่นไร ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้วิจัยลักษณะของสังคมไทย และบุคคลที่พึงปรารถนา ไว้ว่า

1.1 มีสติปัญญาที่จะศึกษาและใฝ่หาความรู้

1.2 มีความสามารถในการประกอบอาชีพ โดยสามารถวางแผนการ

พัฒนาครอบครัวและอาชีพได้ถูกต้อง

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ผลการวิจัยทางการศึกษา เล่ม 2,

1.3 รู้จักหาความสุข ความพอใจให้แก่ชีวิตในทางที่ถูกที่ควร

1.4 มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

1.5 มีความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุตุน มีระเบียบวินัย รู้จักพึ่งตนเองได้
กตัญญูทักเวที มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา มีความศรัทธา มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว มีสติสัมปชัญญะ มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม

1.6 มีความสามารถพัฒนาเยาวชนในครอบครัวให้สืบทอดเจตนารมย์
และทรัพย์สินภาวะความเป็นผู้นำในการดำรงชีพและอาชีพ เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาสังคม
ในอนาคต¹

เมื่อบุคคลในสังคมมีลักษณะดังกล่าวแล้ว สังคมจะเป็นสังคมที่สรรสร้างวัฒนธรรม
ระเบียบวินัย หลักจริยธรรมที่ถูกคองเหมาะ สกกับสถานภาพ และสิ่งแวดล้อมของประชาชน
และง่ายต่อการปฏิบัติเพื่อเป็นเกณฑ์กำหนดคิในอันที่จะกระทำให้สมาชิก มีความรู้สึกร่วมเป็น
เจ้าของสังคม

เนื้อหาที่เรียนต้องมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน และสามารถนำความรู้ ทักษะ
เจตคติ ไปใช้แกปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เช่น อาหารพื้นบ้าน ยาพื้นบ้าน อาชีพพื้นบ้าน
ศิลปพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน และสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นของพื้นบ้าน เป็นต้น
ในเมื่อหลักสูตรที่เกี่ยวกับเรื่องของท้องถิ่น โดยเฉพาะยังไม่มีแต่ก็สามารถจะสอดสอแทรก
เข้าไปในหลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู 2524 ในวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งเป็นวิชา
บังคับ ที่นักศึกษาทุกคนต้องเรียน ได้แก่ วิชาดนตรี 101 สังคีตนิยม ให้เน้นดนตรีพื้นบ้าน
นาฏ 101 สุนทรียะของนาฏศิลป์ไทย ให้เน้นการรำพื้นบ้านและรำไทย ศิลป 101 ความเข้าใจ
ศิลปะให้เน้น ศิลปะที่มีอยู่ในท้องถิ่น สังคม 101 ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทยให้เน้นชีวิต
และความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เกษตร 101 เกษตรในชีวิตประจำวัน เน้นในเรื่อง
การทำมาหากินในชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่น เช่น การปลูกผักสวนครัว เป็นต้น พลละ 101
พลศึกษาเบื้องต้น เน้นกิจกรรมทางพลศึกษาาง่าย ๆ ที่สามารถนำเอาไปใช้ในท้องถิ่นได้ และ
สุข 101 สุขภาพส่วนบุคคลและชุมชน เน้นการปฏิบัติตนให้ปราศจากโรคและอยู่ในสังคมได้อย่าง

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ลักษณะสังคมไทย
บุคคลที่พึงปรารถนา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกฎกิจ, 2525), หน้า 4 - 5.

มีความสุข นอกจากนี้อาจจัดในรูปของการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของ วิทยาลัยครู ในเรื่องการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ศาสตราจารย์ คุณคงเคื่อน พิศาลบุตร¹ ที่ว่า "การจัดการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อช่วย ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ทั้งด้านอนุรักษ์ รักษา การถ่ายทอด การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้เหมาะสม การผสมผสาน และอื่น ๆ นั้น อาจจัดได้หลายลักษณะ หลายวิธี หลายกิจกรรม การจัดการศึกษาออกโรงเรียนนี้วิทยาลัยครูอาจจัดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของรัฐ และเอกชนตามความถนัด ความสามารถ ความพร้อมและความสะดวก จะทำให้งานส่งเสริม วัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทยได้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น หลักสูตรที่จัดอาจจัดในรูปของการ อบรมอาชีพระยะสั้นหรือกลุ่มสนใจ เป็นต้น

2. คำนูสอน ต้องมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานของสังคมไทยและท้องถิ่น เช่นสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติเป็นอย่างดี การให้ความรู้ แก่นูสอนโดยเฉพาะผู้ที่ไม่เคยอยู่ในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้องให้เข้ารับการปฐมนิเทศ ในเรื่องวัฒนธรรมทั่วทุกคน ตั้งแต่มารับรายงานตัวก่อนเข้าสอน นอกจากนี้ศูนย์วัฒนธรรม ในวิทยาลัยครูต้องเป็นผู้ให้บริการความรู้ทางวัฒนธรรมทุกแขนงแก่นูสอน อาจจัดไว้ในรูป ของชุดการสอนไว้ให้ยืมอ่านได้ทันที และนูสอนก็ต้องค้นคว้าหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ ความรู้ ที่นำมาสอนส่วนมากจะต้องได้มาจากการค้นคว้าและวิจัยทางวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น

3. คำนูเรียน คือนักศึกษาและประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะ บุคคลเหล่านั้นมีชีวิตอยู่ในสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้องให้เขาได้ประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

4. คำนการเรียนการสอน ต้องสอนอย่างมีเหตุผล เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงการ กระทำของบุคคลในแต่ละท้องถิ่นว่าไม่เหมือนกัน อาจเกิดจากสภาพแวดล้อมและความนิยมของ คนในท้องถิ่นนั้น เช่น การเต้นรำของไทยส่วนใหญ่จะมีจังหวะช้า และการเต้นรำของฝรั่ง ส่วนใหญ่จะมีจังหวะเร็ว อาจเป็นเพราะอากาศไม่เหมือนกัน คือ ประเทศไทยอากาศค่อนข้าง ร้อน และฝรั่งอากาศหนาว หรือเกิดจากว่าคนไทยชอบลีลาการเต้นแบบช้า ๆ ก็ได้ จะเห็นว่า

¹ คงเคื่อน พิศาลบุตร, "การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยกับการศึกษาออกโรงเรียน," เอกสารชุดเสริมความรู้ฉบับที่ 10 (กรุงเทพมหานคร : มงคลการพิมพ์, 2524) หน้า 110.

วัฒนธรรมหนึ่งก็เหมาะกับสังคมหนึ่ง เมื่อสอนอย่างมีเหตุผลแล้วก็จะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงการกระทำของบุคคลในท้องถิ่นนั้น ๆ ส่วนวิธีสอนนั้นอาจสอนได้หลายวิธี เช่น

4.1 การบรรยาย เมื่อต้องการให้ผู้เรียนได้มีความรู้อย่างกว้างขวาง มีผู้เรียนมากและมีเวลาน้อย

4.2 อภิปราย เมื่อต้องการทราบปัญหาในท้องถิ่นและหาทางแก้ไขปัญหานั้น

4.3 แบ่งกลุ่มค้นคว้าทำรายงาน เพื่อต้องการรู้ในรายละเอียดมาก แล้วนำมาเสนอต่อกลุ่มใหญ่

4.4 การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความชำนาญเป็นนิสัย

4.5 การแสดงบทบาทสมมติ จากเรื่องวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในสิ่งที่เรียน

4.6 การจัดประกวดผลงานทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

4.7 การฉายภาพยนตร์และสไลด์จากเรื่องราวของวัฒนธรรมในท้องถิ่น

4.8 สัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาทางวัฒนธรรมและข้อเสนอแนะการแก้ไข เป็นต้น

4.9 การจัดนิทรรศการทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้เป็นสิ่งเร้าใจให้บุคคลมาสนใจวัฒนธรรม จัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4.10 การไปทัศนศึกษา เพื่อชมศิลปและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ส่วนการจัดการเรียนการสอนในรูปการศึกษานอกโรงเรียนอาจจัดได้หลายวิธี เช่น การอภิปรายกลุ่ม การระดมพลังสมอง การอภิปรายเป็นคณะ การบรรยายเป็นชุดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การใช้กรณีตัวอย่าง การทำงานในรูปกรรมการ การสาธิต การจัดทัศนศึกษา และการบรรยาย นอกจากนี้ยังให้นักศึกษาที่ออกฝึกสอนได้ให้ความรู้แก่ชาวบ้านด้วย อาจจัดในรูปของการศึกษานักผู้ใหญ่beckเสร็จ กลุ่มสนใจสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น และอาจจัดให้ความรู้ทางวิทยุท้องถิ่น จัดสัมมนาผู้นำท้องถิ่น จัดทำเอกสารเผยแพร่ไปยังท้องถิ่นชนบท เป็นต้น เพื่อให้รู้คุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น

5. การประเมินผล ต้องทำหลาย ๆ วิธี คือ ทดสอบ สังเกต สัมภาษณ์ ตรวจสอบผลงาน เป็นต้น

ส่วนหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยครุนั้น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความเห็นคล้ายคือ ศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยครูควรจัดในรูปกิจกรรม ศึกษาค้นคว้า และวิจัยมากกว่าจัดในรูปของพิพิธภัณฑ์ แสดงว่านักศึกษาได้ให้ความสำคัญของศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นในวิทยาลัยครูว่า สามารถช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ ปัจจุบันศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยครูส่วนใหญ่จัดในรูปพิพิธภัณฑ์ นักศึกษาไม่ค่อยได้มีโอกาสเข้าร่วม การเรียนการสอน ส่วนใหญ่เน้นด้านความรู้ คือ การสอนโดยการกระทำ หรือการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้สัมผัสด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุติมา ช่างไม้ พบว่า การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่วัยรุ่น จัดในรูปของการอยู่อาศัยพักแรม ให้ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่าการสอนในห้องเรียน¹ ศูนย์วัฒนธรรมจึงศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ คือ ความรู้ที่จะนำเอามาส่งเสริมและเผยแพร่ ต้องมาจากการค้นคว้าวิจัยสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ อาหารพื้นบ้าน ชีวิต สัตว์ พืชในท้องถิ่น ยาพื้นบ้าน ศิลปะพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น เป็นต้น การจัดกิจกรรมอาจจัดในรูปนิทรรศการ การแสดง สาธิต การจัดประกวด เป็นต้น

ส่วนการตั้งชมรมวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความเห็นคล้าย คือ วิทยาลัยครูควรให้นักศึกษาได้จัดตั้งชมรมวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นมาช่วยในการส่งเสริม แสดงว่านักศึกษาได้ให้ความสำคัญของชมรมวัฒนธรรมท้องถิ่น ชมรมวัฒนธรรมท้องถิ่นอาจจัดในเรื่องต่อไปนี้ คือ มารยาท ได้แก่ การแสดงความเคารพ มารยาทในที่สาธารณะ มารยาทในสังคม ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ การแต่งงาน การบวชนาค การสงฆ์น้ำพระ เป็นต้น ศิลปกรรมท้องถิ่น ได้แก่ การพ้อนรำ คนตรีพื้นบ้าน เครื่องปั้นดินเผา การแกะสลัก และการประดิษฐ์ใบทอง เป็นต้น วรรณกรรมท้องถิ่น ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย เป็นต้น การตั้งชมรมนี้ต้องให้นักศึกษาได้กระทำเองมากที่สุด ครูอาจารย์เป็นเพียงที่ปรึกษาเท่านั้น กิจกรรมนี้อาจออกไปเผยแพร่ที่นอกสถานที่การศึกษาด้วย

¹ จุติมา ช่างไม้, "การทดลองถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่น ในราชบุรี," หน้า ค.

ส่วนการจัตนินทรศการ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับมีความเห็นด้วย คือ วิทยาลัยครูควรจัดแสดงนิทรศการวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง แสดงว่า นักศึกษาได้เห็นคุณค่าของการจัตนินทรศการเพราะการจัตนินทรศการทำให้ได้เห็นของจริง มองเห็นและจับต้องได้ การจัตนินทรศการควรให้นักศึกษาและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ด้วย การจัตนินทรศการวัฒนธรรมในท้องถิ่น ควรจัดให้ครบทุกหมวด คือ มนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ การช่างฝีมือ คหกรรมศิลป์ กีฬาและนันทนาการประเภทกิจกรรม กรมพลศึกษา ได้ทำการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ต้องการจัดกิจกรรมส่งเสริม จริยธรรมและวัฒนธรรมไทยมากที่สุด รองลงมาคือ กีฬา ทัศนศึกษา นิทรศการ ศาสนา บำเพ็ญประโยชน์ คนตรี เกษตร คาพิภกรรม และการโต้วาที ประโยชน์ที่ได้รับคือ เพื่อ ความรู้ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ พัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม ผ่อนคลายความตึงเครียด ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี¹ การจัตนินทรศการวัฒนธรรมท้องถิ่นนี้อาจจัดให้มากกว่า 1 ครั้ง ก็ได้ คือ ยิ่งจัดมากครั้งก็ยิ่งดี จะทำให้นักศึกษาและประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนมากยิ่งขึ้น

ส่วนการจัดกิจกรรมในระดัมจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับ มีความเห็นด้วย คือ กิจกรรมในระดัมจังหวัด ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย แสดงว่า นักศึกษาได้เข้าใจถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในระดัมจังหวัด ว่าประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมวัฒนธรรมและถ่ายทอดวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อ การสร้างเสริมคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้เป็นคนดี ทุกสังคมพยายามจะเสริมสร้างวัฒนธรรมให้คงอยู่ การจะจัดการเสริมสร้างวัฒนธรรมได้นั้น ต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษา การศึกษาคือการถ่ายทอดและสร้างสรรค์วัฒนธรรม จะเห็นได้ว่าแผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 ได้กล่าวถึงการศึกษาทางศิลปวัฒนธรรม และ กิจกรรมเยาวชนไว้ว่า ข้อ 50 รัฐพึงจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างและก่อให้เกิดความ สำนึกในคุณค่าของศิลป วัฒนธรรม จริยธรรม ศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมและประเพณี อันดีงาม รวมทั้งสถานที่และวัตถุอันมีค่าทางประวัติศาสตร์ ข้อ 53 รัฐพึงสนับสนุนกิจกรรม

¹ กรมพลศึกษา, "การจัดกิจกรรมนันทนาการของโรงเรียนรัฐบาลระดัมมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร;" หน้า 64.

เยาวชนและจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีบุคลิกภาพที่ดี มีระเบียบ เคารพกฎหมาย มีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ยึดมั่นร่วมมือกันชำระรักษาและป้องกันสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์¹ ฉะนั้นเมื่อวัฒนธรรมมีความสำคัญ การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย โดยเฉพาะองค์การทั้งของรัฐและเอกชนที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น สมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิง เหล่ากาชาดจังหวัด เทศบาล สุขภิบาล เป็นต้น โดยร่วมกันจัดทำโครงการต่าง ๆ ซึ่งมีประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมด้วย กิจกรรมระดับจังหวัดได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการลอยกระทง เพลงพื้นบ้าน ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การทำอาหาร เป็นต้น ที่เป็นงานประเพณีอาจจัดประกวดเพื่อส่งเสริมความสนใจงานที่ทำเป็นอาชีพอาจจัดในรูปกลุ่มสนใจไ้ระยะเวลาสั้น ๆ นอกจากนี้อาจส่งเสริมทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์บ้างเป็นครั้งคราว หรือจัดในรูปศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น ซึ่งประชาชนในชุมชนได้ให้ความสนใจต่อกิจกรรมดีมาก ถ้าเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บำรุง สุขพรรณ พบว่า ประชาชนในชนบทให้ความร่วมมือกับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในชนบทอย่างดีในด้านศาสนาและประเพณี²

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตก และการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันตกของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 และครุศาสตรปีที่ 4 ของนักศึกษาวิทยาลัยครูภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาทั้งสองระดับมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 อาจเพราะนักศึกษาทั้งสองระดับมีสิ่งที่คล้ายกันอย่างยิ่ง คือ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมีอายุระหว่าง 21 - 23 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพทางเกษตรกรรม และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันตก

ข้อเสนอแนะ

ก. ด้านการนำเอาไปใช้

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2520), หน้า 15.

² บำรุง สุขพรรณ, บทบาทและผลการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในการเผยแพร่ฟื้นฟู พัฒนาจิตใจและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อประชาชนในชนบท," หน้า 68.

1. จากการวิจัยนี้ ทำให้ได้ทราบความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 และปริญญาตรีปีที่ 4 ของวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่าส่วนมากต้องการรักษาลักษณะวัฒนธรรมไทยตามที่เคยปฏิบัติกันมาว่าเป็นสิ่งดีงามเอาไว้

2. การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนในเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มากขึ้น เมื่อนักศึกษาเรียนแล้วสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เนื้อหาที่ควรเพิ่มขึ้นนั้น อาจประกอบด้วยอาหารพื้นบ้าน ยาพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน ศิลปะพื้นบ้าน อาชีพพื้นบ้าน และสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นของพื้นบ้าน เป็นต้น แต่ในระยะเวลาที่ยังไม่มีหลักสูตรที่ระบุถึงเรื่องของท้องถิ่นโดยเฉพาะ ก็อาจสอนสอดแทรกเข้าไปในหลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู 2524 ในวิชาพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ คนตรี 101 สังคตินิยมนาฏ 101 สุนทรียะของนาฏศิลป์ไทย ศิลปะ 101 ความเข้าใจศิลปะ สังคม 101 ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย เกษตร 101 เกษตรกรรมในชีวิตประจำวัน พลละ 101 พลศึกษาเบื้องต้น และสุข 101 สุขภาพส่วนบุคคล และชุมชน ซึ่งวิชาเหล่านี้ นักศึกษาทุกคนต้องเรียน จะทำให้นักศึกษาเข้าใจวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นดีขึ้น

3. การเรียนการสอนต้องเป็นกันเองและสอนอย่างมีเหตุผล การสอนอาจใช้วิธีดังนี้ ทัศนศึกษา ฉายภาพยนตร์ ฉายสไลด์ การประกวด กิจกรรม แบ่งกลุ่มค้นคว้า รายงาน อภิปราย สาขิต การแสดงบทบาทสมมติ และการปฏิบัติจริง เป็นต้น

4. การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น วิทยาลัยครูควรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งของรัฐบาลและเอกชน เช่น เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาคมสตรีจังหวัด เหล่ากาชาดจังหวัด สมาคม สโมสร มูลนิธิและชมรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจังหวัด โดยการนำโครงการร่วมกัน เช่น การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดับผู้บริหาร หรือผู้นำในการจัดกิจกรรม จัดทำเอกสารหรือหนังสือเผยแพร่ไปยังชนบท จัดห้องสมุดเคลื่อนที่ จัดมุมอ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จัดทำหนังสือการอบรมเลี้ยงดูเด็ก หนังสือสำหรับเด็กและวัยรุ่นให้รู้คุณค่าของวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น เป็นต้น

5. นักศึกษาฝึกสอนของวิทยาลัยครูมีส่วนช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นได้ เช่น ให้ความรู้แก่นักเรียนที่ฝึกสอนในแนวทางที่ถูกต้อง จัดทำหนังสือประจำหมู่บ้าน ให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องอนามัย การทำมาหากิน การอบรมเลี้ยงดูเด็ก เป็นต้น

6. ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นในวิทยาลัยครู ควรเป็นแหล่งให้ความรู้แก่ อาจารย์ นักศึกษาและประชาชนอย่างแท้จริง และการเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมทาง วัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น ทุกรูปแบบ ควรเป็นผู้นำในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยมากกว่า การจัดในรูปแบบพิพิธภัณฑ์

7. การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น ต้องกำหนดนโยบายไว้ให้แน่นอน มีการสนับสนุนนโยบายให้มากขึ้น และมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบที่แน่นอน

ข. ด้านการวิจัยต่อ

1. ควรมีการวิจัยในแนวนี้ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคอื่น ๆ ต่อไป เช่น ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้
2. ควรมีการวิจัยในแนวนี้ในระดับการศึกษาอื่น ๆ อีก เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย
3. ควรมีการวิจัยในแนวลึกของแต่ละด้าน เช่น ด้านมนุษยศาสตร์ ศิลปะ การช่างฝีมือ คหกรรมศิลป์ กีฬาและนันทนาการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย